

Udviklingen af fransk selvforståelse gennem historien og frem til i dag

RESTEZ CALMES ET PARLEZ FRANÇAIS

KANDIDATAFHANDLING

UDARBEJDET AF EMILY SIMPSON

VEJLEDER: KATHRINE RAVN JØRGENSEN

STUDIERETNING: CAND.LING.MERC. -FRANSK OG -EUROPÆISKE STUDIER

ANSLAG (MED MELLEMRUM): 146.274

15. SEPTEMBER 2016

TITEL PÅ ENGELSK: THE DEVELOPMENT OF FRENCH SELF-UNDERSTANDING THROUGH HISTORY AND UNTIL TODAY

Emne: Udviklingen af fransk selvforståelse gennem historien og frem til i dag.

Problemformulering: Hvilken rolle har sproget haft for den franske selvforståelse? Hvordan bliver den franske selvforståelse udfordret af globaliseringen og EU?

Arbejdsspørgsmål:

- Hvordan har den franske sprogpolitik præget den franske selvforståelse?
- Hvordan startede udbredelsen af det franske sprog?
- Hvilken effekt har udbredelsen af det franske sprog haft på den franske selvforståelse?
- Hvad gør man i dag for at bevare det franske sprog?
- Hvor udbredt er det franske sprog inden for EU regi?
- Hvilke tiltag gøres der inden for EU for at bevare det franske sprog?
- Hvilken effekt har globaliseringen haft på det franske sprog?

Abstract

Le développement de l'auto-perception française contemporaine

La mondialisation s'est répandue jusqu'à devenir un sujet incontournable pour la France. La mondialisation permet à tous les pays d'être visibles sur la scène internationale quelle que soit leur histoire. Cette thèse traite de l'importance de la langue française au niveau de l'auto-perception française à l'heure où la mondialisation et la langue anglaise ont une position prédominante. L'objectif de l'analyse est de découvrir l'histoire et l'émergence de la langue française, et également l'importance de la langue par rapport à l'identité nationale.

Grâce à la langue française, les Français gardent un lien fort avec leur histoire, et donc créent une unité nationale. De plus, la diffusion de la langue française et de la francophonie sur un plan international assure que les Français ont toujours une voix audible dans le monde. Aujourd'hui, il existe de nombreuses problématiques qui se rapportent à la langue française. Parmi les plus connues, on trouve : l'exception culturelle, l'apprentissage de la lecture, l'enseignement des langues, la refondation de l'école et du corpus classique et le respect de la langue dans l'entreprise. Cependant, personne ne l'envisage dans sa dimension centrale : penser la langue globalement, c'est-à-dire en politique. La langue française, le dernier talisman. Obsédée par elle-même, la France ne peut se retrouver aujourd'hui que par et dans le français.

Au fil de cette analyse, il devient de plus en plus clair que grâce à son rôle de porteur des idées de l'époque des lumières et des valeurs de la Révolution, la langue française est devenue un élément très important dans l'identité nationale française. Cherchant à préserver cette culture au temps de la mondialisation, la France s'est également engagée dans une collaboration internationale : la Francophonie. Cette organisation est vitale pour élever le statut international de la langue française, une véritable Jeanne d'Arc pour l'identité française. En conclusion, malgré le défi qu'est la mondialisation pour la langue française, la France a réussi à s'y adapter par de nombreuses mesures tout en préservant un certain poids culturel. Finalement, l'identité nationale de la France se caractérise par la capacité de se renouveler quand les circonstances le demandent.

Forord

Da jeg startede på min Bachelor på CBS i 2011, med studieretningen IVK (international virksomhedskommunikation med fransk og europæiske studier), var vi ti elever til franskundervisningen. Efterfølgende på min kandidat (Cand.ling.merc. med europæiske studier og fransk), endte vi med at være fem piger til fransklektionerne. Imidlertid var der over tredive elever tilmeldt den engelsksprogede gren. Denne observation satte tankerne i gang hos mig. Kunne det virkelig være rigtigt, at der var så få, der interesserede sig for at lære det franske sprog? Og hvad vil denne udvikling af færre og færre elever, der tilmelder sig uddannelser med fransk på universiteterne, rundt omkring i landet, have af konsekvenser i fremtiden? Alle disse tanker fik mine bekymringer hen på selve Frankrig. Jeg stillede mig selv spørgsmålet, om et land så stort også havde disse bekymringer omkring udbredelsen af det franske sprog? Hvilket gav mig inspirationen til at vælge netop dette emne til mit speciale.

Et positiv element jeg kunne uddrage fra denne alvorlige problematik var, at fransk er og bliver en specialkompetence i fremtiden. Efter fem års studie og som en af de meget få i landet, er det at tale fransk og forstå fransk kultur, en kompetence jeg besidder, hvilket forhåbentlig kan gøre mig særlig og give mig et vist forspring i jobs, der efterspørger disse kvalifikationer.

Indhold

Emne:	2
Problemformulering:	2
Arbejdsspørgsmål:	2
Abstract.....	3
Forord.....	4
1. Indledning	8
1. 1 Motivation.....	8
1. 2 Problemformulering.....	8
1. 3 Metode.....	9
1. 4 Afgrænsning	11
1. 5 Formål	11
1. 6 Teori	12
1. 7 Hypotese	13
1. 8 Centrale begreber	13
2. Den teoretiske ramme	15
2. 1 Konstruktivismen	15
a. Benedict Anderson.....	16
b. Eric Hobsbawm	17
c. Ernest Gellner.....	18
2. 2 Essentialismen.....	19
a. Adrian Hastings	20
2. 3 Etnosymbolismen.....	23
a. Anthony D. Smith	23
2. 4 Forskelle og ligheder mellem teorierne	25
3. Sprogpolitik og -planlægning	27
3. 1 Typer af sprogplanlægning	28
a. Statusplanlægning.....	28
b. Korpusplanlægning	28
c. Tilegnelsesplanlægning	28
d. Territorialitets- og personalitetsprincip.....	29
4. Historisk tilbageblik på sproget og den franske selvforståelse.....	30
4.1 Frankrigs begyndelse	30

a. Det franske sprog, de første tegn	30
4. 2 Sprog og national identitet	31
a. Nationalbegrebets nyfortolkning i Frankrig.....	31
b. Det franske sprog.....	33
c. Kodificering af sproget gennem tiden.....	34
d. Relevansen for sprogpolitik og -planlægning i Frankrig	36
e. Fransk sprogpolitik og -planlægning	37
f. Fransk sprogpolitik i nyere tid	39
4. 3 L'Académie Française.....	40
4. 5 La Pléiade	42
4. 6 Det universelle sprog	44
a. Den franske klarhed	47
5. Frankrigs selvforståelse i nyere tid, med sproget i centrum.....	48
5. 1 EU medlemskabet og det franske sprogs rolle	48
a. Det franske sprog i EU.....	48
b. Promoveringen af det franske sprog i EU	49
c. Større flersprogethed i EU.....	50
5. 2 Globaliseringens indflydelse på Frankrig og sproget	52
a. Sproget og globaliseringen	53
b. Den engelske trussel.....	55
c. Anti-amerikanisme i Frankrig	57
5. 3 Frankofonien.....	58
b. Det frankofone fællesskab.....	59
d. Frankofoniens betydning	61
6. Diskussion	63
a. Konstruktivismen	63
b. Essentialismen	64
c. Etnosymbolismen.....	65
7. Konklusion.....	67
8. Litteraturliste	69
8. 1 Bøger	69
8. 2 Videnskabelige artikler.....	70
8. 3 Artikler	70
8. 5 Hjemmesider.....	71

8. 6 Specialer/PHD/BA	72
8. 8 Taler	72

1. Indledning

1.1 Motivation

Den stigende globalisering har resulteret i en voksende dominans af det engelske sprog på forskellige niveauer og områder, bl.a. i Frankrig. Det synes derfor mere end nogensinde før væsentligt at diskutere om den sproglige mangfoldighed, nærmere det franske sprog, nationalt og globalt er i fare for at blive reduceret eller i værste fald at forsvinde. Er engelsk med andre ord ved at overtage flere domæner og samfundsområder, der i mere end hundrede år har været forbeholdt det franske nationalsprog?

Motivationen for at fokusere på Frankrig, er sket ud fra den betragtning, at landet både har og har haft en høj status i Europa såvel som ude i verden. Det er et land, der har sat sine pejlemærker i verdenshistorien. Et land, hvis begivenheder har påvirket hele verden. Frankrig var Europas første nationalstat, og det er tydeligt, at sproget har spillet en central rolle i dens tilblivelse. Fransk har længe været et verdenssprog. I en lang periode var fransk det ypperste sprog blandt den europæiske adel og blev i det hele taget anset som elitens sprog. I dag bliver fransk i al almindelighed betragtet som et smukt, romantisk og melodisk sprog.

Der vil i opgaven blive lagt stor vægt på sprogplanlægningen og sprogpolitikens rolle i forhold til det franske sprogs opbygning og standardisering. Efterfølgende vil der blive redegjort historisk for den franske selvforståelses første tegn samt skabelsen og udbredelsen af det franske sprog. Der vil især insisteres på det franske sprogs betydning for den franske selvforståelse, og hvilket ansvar dette fører med sig. Det franske sprog vil efterfølgende blive analyseret i en mere nutidig kontekst. Her vil der blive lagt vægt på de elementer, der truer det franske sprog i dag, og hvordan Frankrig bestræber sig på at bevare sit sprog og stadig sikre dets udbredelse.

Ovennævnte bekymring og problemstilling, omkring den franske selvforståelse og det franske sprogs udfordringer i dag, har ført til følgende problemformulering.

1.2 Problemformulering

Hvilken rolle har sproget haft for den franske selvforståelse? Hvordan bliver den franske selvforståelse udfordret af globaliseringen og EU?

1.3 Metode

Dette speciale vil blive grebet deduktivt an, hvorfor jeg vil tage udgangspunkt i tre teoretiske tilgange inden for nationalforskning, nemlig konstruktivismen, essentialismen og etnosymbolismen. Jeg vil anvende den kvalitative metode, da området jeg vil undersøge hovedsageligt består af ikke-målelige data. Som kilder til de historiske dele af specialet har jeg primært benyttet litteratur fra det 20. århundrede og til den mere nutidige del af mit speciale har jeg brugt mere aktuelle kilder. I min empiri anvender jeg bøger og artikler. I min analyse, vil jeg analysere min empiri på baggrund af mine teorier, og i min diskussion vil jeg diskutere teoriernes forklaringskraft i forhold til min problemstilling.

I min metode vil jeg især gøre brug af hermeneutikken til undersøgelsen af min problemstilling. Jeg vil her gøre brug af den hermeneutiske cirkel og Gadarmers¹ forståelsesbegreb.

Hermeneutikken er i alt sin enkelthed *fortolkning*, det er en gammel fortolkningstradition der har rødder tilbage til det antikke Grækenland. (Fuglsang, Bitsch & Rasborg 2014:291)

Det essentielle inden for hermeneutikken er, at forståelse og fortolkning kommer før forklaring, samt at de sociale fænomener og aktører, der studeres, er bærere af betydnings- og meningssammenhænge, det er derfor disse, som skal fortolkes og udlægges i en videnskabelig praksis. (ibid.:289) Fortolkning og forståelse er derfor det mest grundlæggende vilkår indenfor hermeneutikken. Her fortolkes sociale fænomener og samfundsvidenskab. Inden for forskningsprocessen af disse fænomener gælder det om at komme frem til en subjektiv forståelse gennem hermeneutikken. (ibid.:291)

Den metodiske hermeneutik er kendetegnet ved at beskæftige sig med *regler* for fortolkning. Da misforståelse er lig med mislykket kommunikation mellem mennesker, må man udarbejde fortolkningsregler og forfine disse for at undgå misforståelse - jo bedre disse regler er, desto rigtigere bliver fortolkningerne. Her bliver det pointeret, at forståelse og fortolkning er en og samme sag, det er med andre ord ikke muligt at indføre et skel mellem forståelse og fortolkning. Den metodiske hermeneutik arbejder derfor med forståelse og udlægning. (ibid.:291)

---

¹ Tysk professor og filosof (1900-2002)

I mit speciale vil jeg især gøre brug af et af de mest centrale og væsentligste grundprincipper inden for hermeneutikken, nemlig *den hermeneutiske cirkel*. Den hermeneutiske cirkel betegner den vekselvirkning, der foregår mellem del og helhed. Delene kan kun forstås, hvis helheden inddrages, og omvendt kan helheden kun forstås i kraft af delene. Det er således sammenhængen mellem delene og helheden, der er meningsskabende; det er relationen mellem de enkelte dele i helheden, der muliggør, at vi kan forstå og fortolke. Vi bliver ved med at fortolke, indtil vi opnår en dækkende og modsigelsesfri udlægning af en tekst. (ibid.:292)

Den hermeneutiske cirkel er især karakteriseret ved for det første at være universel, idet den gennemtrænger al form for menneskelig erkendelse. Der er tale om en universalistisk begrundelsesstruktur, hvor fortolkeren er en aktiv medspiller i meningsdannelsen. For det andet gennemsyrrer den hermeneutiske cirkel enhver vidensforståelse af verden, indenfor blandt andet naturvidenskaben, humanismen eller samfundsvidenskaben som er den jeg beskæftiger mig med i dette speciale. (ibid.:300)

I brugen af hermeneutikken i min opgave vil jeg også gøre brug af Gadammers forståelsesbegreb, som er kendetegnet ved, at det for det første er en måde at være på og for det andet at selve forståelsesstrukturen ikke er historieløs eller kontekstafhængig. Forståelsesbegrebet består af en række komponenter, der tilsammen konstituerer måden, hvorpå mennesket er *til* i verden, og konstituerer betingelser for, hvordan mennesket kan erkende verden. Jeg vil i min opgave tage udgangspunkt i forståelsens ontologiske struktur som består af:

- Forståelse som er forforståelse og fordomme
- Forståelse som er sproglig tradition og historie
- Forståelse som er applikation (ibid.:300-301)

I forhold til mit speciale har jeg selv min egen forforståelse af emnet, derudover har jeg den forståelse jeg har fået gennem min empiri. Jeg skal derfor gennem hele min opgave arbejde med den hermeneutiske metode, med henblik på at sætte min forforståelse i spil, og stille spørgsmål ved min empiri så jeg forholder mig kritisk i forhold til hvad mine udvalgte teorier kan forklare og hvad de ikke kan forklare.

I forhold til opgavens disposition vil jeg starte med at introducere opgavens teoretiske ramme, samt præsentere de teoretikere jeg vil gøre brug af i min analyse og diskussionen.

Jeg har valgt at anvende en kronologisk tilgang for opstillingen af mit speciale. Jeg vil derfor redegøre for baggrunden af min analyse, ved at bevæge mig helt tilbage i historien for at gøre rede for, hvornår det franske sprog opstod, og hvor det stammer fra. Jeg fortsætter derefter min analyse med et historisk rids af den sproglige udvikling. I min analyse bevæger jeg mig længere og længere frem i tiden. I analysen af den aktuelle franske sprogholdning interesserer jeg mig for motivationen bag bevarelsen og udbredelsen af sproget i en enhver form. Hovedvægten er dog lagt på det franske sprogs udfordringer og dermed forsvaret af sproget, der hører hjemme under konkret sprogplanlægning af sproget. I disse afsnit er der fokus på selve sproget, selvforståelsen, litteraturen og folket. Ved behandlingen af sprogpolitikken, kommer jeg især ind på forholdet mellem stat og sprog, samfundsforhold og sproget som politisk redskab. Den videre analyse tager udgangspunkt i det franske sprogs udbredelse i udlandet, hvor der bliver fokuseret på Frankofonien og ikke mindst betydningen af det franske sprogs position i verden set i forhold til den nationale selvforståelse. Der vil til sidst være en afsluttende diskussion, hvor jeg inddrager de teoretiske synspunkter. På baggrund af min analyse og diskussion vil jeg i opgavens konklusion besvare problemformuleringen.

1.4 Afgrænsning

Jeg har afgrænset mit emne i denne opgave til at tage udgangspunkt i det franske sprog. Derefter vil jeg sætte det franske sprogs opståen og udbredelse i forbindelse med den franske selvforståelse. Inden for disse temaer vil jeg arbejde inden for en kronologisk rækkefølge som fortsætter frem til i dag, hvor jeg vil analysere det franske sprogs betydning, udvikling og hvilke udfordringer det står overfor i dag, med henblik på hvordan den franske selvforståelse er blevet udfordret af globaliseringen og EU.

Denne opgave er derfor afgrænset så de primære hovedelementer vil være det franske sprog og den franske selvforståelse. Denne opgave vil derfor ikke gå nærmere ind i fransk kultur, de franske værdier eller *la laïcité*, men vil have et grundlæggende fokus på det franske sprog.

1.5 Formål

Formålet med denne opgave er at undersøge hvilken rolle det franske sprog har haft i forhold til den franske selvforståelse og hvilken betydning det franske sprog har for franskmændene

og den franske nationalstat. I denne opgave vil der blive redegjort for eventuelle trusler det franske sprog står over for i dag. Det vil blive undersøgt om og hvordan globaliseringen og EU udfordrer den franske selvforståelse, og hvilken rolle sproget i så fald spiller.

1.6 Teori

Som teoretisk ramme vil jeg gøre brug af tre paradigmer: det konstruktivistiske, essentialistiske og etnosymbolistiske paradigme. Disse tilgange er udvalgt, på baggrund af deres forklaringskraft – inden for identitetsområdet. Derudover, vil de mest centrale teoretikere inden for området blive diskuteret i dette afsnit. Disse teoretiske forskningstraditioner bliver berørt, da disse tre traditioner har meget forskellige tilgange til det valgte emne og forskellige meninger om, hvad national identitet i realiteten er.

Den konstruktivistiske tradition fokuserer på, at en fælles identitet kan skabes fra oven. Den klassiske konstruktivisme også kaldt modernisme arbejder med en nationsopbygningsmodel, der er baseret på forestillingen om, at nationer og nationalisme er en del af den moderne verden og derved et produkt af moderniteten (Smith 1998: 3).

I skarp kontrast til konstruktivismen står essentialismen hvor det menes, at nationen har historiske rødder, der er indlejret i nationen. Her er nøgleordet kontinuitet, som er videregivet gennem generationer, og derved danner nationens identitet.

Den etnosymbolistiske tilgang bygger både på forandring og kontinuitet. Den er enig i, at mange moderne nationalstater er et produkt af politisk nationalisme; men også at nationer eksisterede før den moderne stat. Ifølge etnosymbolismen blev disse stater dannet på baggrund af etniske samfund med fælles identitet.

Inden for konstruktivismen vil jeg benytte mig af Benedict Anderson, som fokuserer meget på trykpressen og mediernes effekt på den nationale identitet og Eric Hobsbawm, som ikke mener at sprog har en større betydning i forhold til opbygningen af en fælles identitet. Derudover vil jeg benytte mig af Ernest Gellner, som mener at et fælles kulturelt udgangspunkt spiller en stor rolle for en nations nationale identitet. Indenfor essentialismen benytter jeg mig af Adrian Hastings, som er overbevist om, at sprog er et af fundamentene til en nations fælles identitet. Afsluttende inden for etnosymbolismen vil jeg benytte mig af

Anthony D. Smith som fokuserer meget på et etnisk grundlag skabt over en længere periode, også kaldt *la longue durée*.

1. 7 Hypotese

Frankrig vil kæmpe for at bevare det franske sprogs status quo på verdensplan, derudover vil Frankrig forsøge at bevare sproget, så det fortsætter med at være bindeledet og sammenhængskraften i Frankrig.

1. 8 Centrale begreber

Et lands selvforståelse: I denne opgave opfattes dette begreb på den måde, at et lands selvforståelse er noget man især opfatter gennem sproget, men også gennem myter, litteratur og historie, som således afspejler et folks nationale identitet.

Nation: Gennem teorierne fremføres der en række forskellige definitioner af ordet nation. Nogle teoretikere mener sågar, at man slet ikke kan lave en generel definition for dette begreb. I dette speciale tager jeg udgangspunkt i den definition, jeg er mest enig i og kan relatere mest til den dag i dag: Anthony D. Smith's definition af *nation* inden for den etnosymbolistiske tilgang:

En gruppe mennesker, der deler deres eget territorium i en længere periode, med henblik på at udgøre en nation; og stræbe efter en nationalitet og blive anerkendt som en nation. Det er også nødvendigt at udvikle en offentlig kultur og et ønske i en vis grad om selvbestemmelse. På den anden side er det ikke nødvendigt, for en nation at besidde sin egen suveræne stat, men kun at have et ønske om en vis grad af uafhængighed kombineret med fysisk tilstedeværelse på dets opfattede hjemland (Smith 2003 : 13)

National identitet: Dette begreb bliver diskuteret i teori afsnittet, da der blandt teorierne er uenighed om, hvordan begrebet skal fortolkes. Jeg vil definere det i lyset af denne opgave som: en betegnelse for fælles træk i adfærd i form af fælles sprog og værdier i grupper og samfund.

Nationalisme: Igen er der mange meninger om, hvad nationalisme er inden for de forskellige teorier. Jeg har valgt at citere definitionen fra *den Store Danske*, da jeg mener det er den de fleste opfatter *nationalisme* som:

En ideologi om, at nationen er det bedste fællesskab, og at hver nation bør have sin egen stat, hvis territorium akkurat bør afgrænse den samlede nation. Ideologien bygger på antagelser om, at de styrende skal have samme kulturelle identitet som de styrede, og at kulturel nationalisme, som søger at bevare og styrke den nationale kulturarv, også fremmer politisk nationalisme og hermed egen statsdannelse (hvis den ikke allerede eksisterer); endelig antages det, at nationalisme appellerer stærkt til de mindre privilegerede grupper i befolkningen, fordi den giver grundlag for tildeling af statsborgerrettigheder og beskyttelse mod fremmedes muligheder for at få andel i rettigheder og eksistensmuligheder inden for det politisk afgrænsede territorium. (Nationalisme: Den Store Danske)

Frankofoni: Jeg bruger Inge Degns definition på Frankofoni:

"Frankofoni er grundlæggende en betegnelse for "det at tale fransk" eller for de områder, i den del af verden, hvor der tales fransk, men der henvises også til et globalt frankofont fællesskab, som i dag er institutionaliseret i et formaliseret internationalt samarbejde. Frankofoni skrives i denne betydning normalt med stort begyndelsesbogstav" (Degn 2003: 5)

2. Den teoretiske ramme

I undersøgelserne omkring det franske sprog og dets forbindelse til den franske selvforståelse, lægges der vægt på den påvirkning den fælles europæiske union samt den stigende globalisering har haft. I disse undersøgelser er det essentielt at kigge på de tre forskellige teoretiske tilgange, som eksisterer inden for en nations identitetsområde, og som definerer nationalismen som begreb. Disse tre teoretiske tilgange er: konstruktivismen, essentialismen og etnosymbolismen. De nævnte teoretiske tilgange har forskellige forklaringer på, hvordan nationen, national identitet og et lands selvforståelse skabes og anskues. Endvidere diskuterer disse forskellige skoler betydningen af nationen og nationalismen i forbindelse med dannelsen af en identitet og en fælles selvforståelse, hvilket er grundlæggende i undersøgelsen af specialets problemformulering.

Disse tre forskellige tilgange har vidt forskellige syn på, hvordan en identitet og en nation skabes og hvilke elementer, der er fundamentale i denne proces. Den grundlæggende uenighed består i fortolkningen af nationalismen, hvornår nationen ser dagens lys, og hvordan national identitet opstår (Johansen 2009: 13). Denne forskel i opfattelse ses tydeligt i debatten om, hvordan en nation er skabt og hvordan det nationale fællesskab opfattes og dennes skabelsesproces. Der er især uenighed om, hvordan en national identitet skabes.

I det følgende afsnit vil de tre tilgange blive gennemgået med hovedvægt på de førende teoretikere inden for identitetsområdet samt de interesseområder som tilgangene fokuserer på, blandt andet nation, nationalisme, især sprog, kultur og national identitet.

2.1 Konstruktivismen

Konstruktivismen også kaldet modernismen ser nationer og nationale identiteter som en udvikling af eliten og moderniteten. Inden for denne tradition mener man, at nationen er skabt på baggrund af statens ideer. Ifølge den konstruktivistiske tilgang er nationen et fænomen, som er opstået i nyere tid.

Konstruktivisterne mener ikke kun, at det er nationer og nationalisme, som er moderne. De ser også nationalstaten, national identitet og det internationale fællesskab som værende moderne

(Hostrup-Møller 2010: 10). Den konstruktivistiske tradition fokuserer på, at en fælles identitet kan skabes ovenfra og ned.

Frankrig er et godt eksempel på at den fælles identitet skabes fra oven, og er et forbillede for de fleste konstruktivister. Det konstruktivistiske felt er meget populært blandt teoretikere. Der er derfor mange, der har arbejdet meget med den konstruktivistiske tilgang i forhold til sprog, nation og identitet. Blandt kendte teoretikere indenfor konstruktivismen finder man Benedict Anderson, Eric Hobsbawm og Ernest Gellner. Det konstruktivistiske syn på nationalisme og nation tager udgangspunkt i at nationalisme er et moderne fænomen, som opstod i kølvandet på Den Franske Revolution. De tre nævnte teoretikere har forskellige syn på begreberne nationalisme og nation, som holder sig inden for det konstruktivistiske paradigme.

a. Benedict Anderson

Den britiske historiker og nationalistforsker Benedict Anderson, arbejder meget med begrebet *forestillede fællesskaber*, dette er også titlen på et af hans værker. Bogen beskriver den kollektive identitet skabt inden for en nation, som bygger på et fælles sprog, en fælles litterær tradition samt en afgrænsning i forhold til andre fællesskaber. Anderson fokuserer meget på trykpressen og mediernes indflydelse på den nationale identitet og nationalismens udbredelse.

I Andersons teori om *de forestillede fællesskaber* i forhold til nationen set med konstruktivistiske øjne, menes der, at en nation er et socialt konstrueret samfund mentalt konstrueret af de mennesker, der opfatter, at de er en del af fællesskabet. Ifølge Anderson er medierne med til at skabe disse forestillede fællesskaber eller samfund, ved at målrette deres publikum eller generalisere og henvende sig til borgerne som offentlighed. En anden måde medierne kan skabe forestillede fællesskaber er gennem brug af billeder. Medierne kan afbilde stereotyper gennem visse billeder. Ved at vise bestemte billeder, vil publikum vælge, hvilket billede der vedrører dem mest. Dette fremmer forholdet til de forestillede fællesskaber.

Et vigtigt element Anderson baserer sin teori på, er opfindelsen af trykpressen, der muliggjorde en mekanisk reproduktion af det trykte medie. Denne trykkekunst forandrede verdens fremtoning og tilstand. I starten trykkede man kun bøger på latin, da bogmarkedet var rettet mod eliten og de lærde, der var tosprogede og forstod latin. Efter nogen tid blev efterspørgslen

på bøger skrevet på latin minimeret, og trykkapitalisterne begyndte at trykke bøgerne på modersmålene for på den måde at rette deres marked mod en anden kundeskare nemlig borgerne (Anderson 2001: 85). Ifølge Anderson, blev skabelsen af de forestillede fællesskaber mulig på baggrund af denne "trykkapitalisme". Kapitalistiske iværksættere trykkede deres bøger og aviser for at maksimere cirkulationen af disse til borgerne. Dette resulterede i, at på trods af læsernes eller borgernes forskellige dialekter blev de i stand til at forstå hinanden, og en fælles diskurs opstod. Anderson hævder, at de første europæiske nationalstater således blev dannet omkring deres "nationale tryk-sprog"(ibid.: 83). Kapitalismens revolutionerende modersmålsorienterede fremstød fik yderligere næring gennem tre udefrakommende faktorer, hvoraf to bidrog direkte til den nationale bevidstheds opståen ifølge Anderson (ibid.:85). Den første var, at trykkapitalisterne var med til at fremmedgøre latin overfor nationen. Den anden faktor var reformationens gennemslagskraft i forhold til sproget. Da Martin Luther kom til magten ændrede han kirkesproget fra latin til tysk. Alle hans bøger blev skrevet og udgivet på tysk og på den måde var der en meget bredere skare af borgere, der forstod Luther's budskab (ibid.: 85-86). Den tredje faktor var at langsomt gennem en bedre infrastruktur, og dermed udbredelsen af et bestemt modersmål, fik man centraliseret nationen i Frankrig og skabt et administrativt sprog som alle kunne forstå (ibid.: 89). Et eksempel på dette er indførelsen af fransk på nationalsprog af François I i 1539.

Andersons tese er dermed, at den moderne nation er baseret på en fornemmelse af en vis sammenhørighed mellem borgere, der aldrig har mødt hinanden før, men alligevel føler, at de tilhører det samme fællesskab. Det er netop denne følelse, der har gjort denne trykkapitalisme mulig, ved at producere bøger til en bredere skare af befolkningen end bare eliten. Disse medier har skabt et forestillet fællesskab mellem et folk, som ganske vist har ting til fælles men som først har fundet disse fællesnævner ved hjælp af trykkapitalismens medier. (ibid.: 83)

b. Eric Hobsbawm

Den britiske marxist og historiker har arbejdet meget med konstruktruktivismen i forhold til begrebet nation. Dette understreges med dette citat: "*Nations do not make states and nationalisms but the other way around* " (Hobsbawm 1990: 10)

I hans værk *'Nations and Nationalisms since 1780'* fra 1990, er han af den overbevisning, at nationer først begyndte med at eksistere i 1780. Han mener i denne bog, at det er den politiske elite, der bruger nationalismen som et redskab til at vække fællesskabsfølelsen og nationalfølelsen i et land. Den nationale identitet og selvforståelse bliver således en konsekvens af denne proces. Hobsbawm er af en mere marxistisk opfattelse end andre teoretikere i hans felt. Han hævder derfor at nationalisme er den herskende ideologi, da det er eliten, der har introduceret den for resten af nationens befolkning. Nationalismen blev indført fra oven, gennem institutioner som kirke, militær, skolesystemet, bestemte mærkedage som er blevet til nationaldage samt gennem medier som aviser og bøger. På denne måde blev resten af befolkningen præget af denne elite, der fremførte denne nationalistiske ideologi, gennem konstruerede symboler og ofte opfundne traditioner, som skulle betragtes som gamle. Disse traditioner blev bevidst anvendt for at skabe stabilitet som var med til at støtte op om eliten. Det antydes svagt af Hobsbawm, at disse metoder kan anses som social manipulation (ibid.: 11).

c. Ernest Gellner

Der kommer for alvor fokus på nationalitetsforskningen, da den britisk-tjekkiske filosof og social-antropolog, Ernest Gellner udgav sin bog *'Nation and Nationalism'* i 1983 (Toftegaard 2004: 74). I dette værk hævder Gellner som mange andre konstruktivister, at nationen er et opfundet fænomen fra nyere tid. I Gellners arbejde med nationalforskningen arbejder han ud fra et sociokulturelt perspektiv, nationer og nationalisme opfattes derfor som nødvendige og funktionelle for den industrielle tidsalder. (Gellner 1964: 168). Ifølge Gellner var nationer ikke prædestinerede, og mennesket behøver ingen nationalitet for at fungere. Det er moderniteten, der kræver, at nationer skaber nationaliteter, der virker naturlige. Det er moderniteten, der tager nationalismens form, som skaber nationer. Som dette citat af Ernest Gellner forklarer: *'Nationalism... invents nations where they do not exist, but it does need some pre-existing differentiating marks to work on, even if...these are purely negative'* (ibid.).

Gellner hævder, at nationer er skabt af nationalisme, hvilket er den kulturelle form for modernitet, der ses som moderne industrialisme. I Gellners teori bliver nationalisme en nødvendig kulturel form, en *højkultur*. Den har ingen aktiv kraft og bidrager ikke med noget

som sådan. Det eneste nationalisme formår, ifølge Gellner, er at mediere mellem industrialisme og kultur. Det tyder derfor på, at graden af nationalismens intensitet ikke spiller nogen rolle (ibid. 1983: 37-38). Med andre ord har *Gellners* opfattelse af *nationalisme* lidt eller ingen sammenhæng med, hvad man normalt forbinder nationalisme med (ibid.: 48). Dette er typisk er i stil med: en ideologi, hvor nationen er det bedste fællesskab, og at hver nation bør have sin egen stat, hvis territorium akkurat bør afgrænse den samlede nation (Den store Danske). Gellner opfatter nemlig slet ikke nationalismen som ideologi men som "*en kulturel form som industrialiseringen har antaget*"(ibid.).

2.2 Essentialismen

Essentialismen også kaldt prennialismen lægger stor vægt på, at nationer har eksisteret i historien, og at mange af nationerne har eksisteret længere end det kan måles (Smith 2003: 54). Ifølge Smith, er der mange i dag, der har dette syn på nationer, især den de selv kommer fra (ibid.: 53). Til gengæld understreger den essentialistiske tankegang, at nationalisme som ideologi er en ny opfindelse (ibid.). Essentialisme blev også opmuntret af tanken om social evolution, her blev der lagt vægt på en gradvis udvikling, stadier af fremskridt, social og kulturel beholdning (ibid.). Essentialismen kan minde om den primordialistiske perception, men de to begreber er dog stadig meget forskellige (ibid.: 54).

Det der er nødvendigt for essentialismen er antagelsen om, at nationer bygger på nogle empiriske observationer, over nationer som har eksisteret over længere perioder igennem tiden, uanset årsagen. Nationerne behøver ikke (de kan godt) betragtes som naturlige, organiske eller primordiale. Essentialister behøver ikke være, og er ofte ikke primordialister, det er vigtigt at der bliver sondret mellem disse to tankegange (ibid.).I modsætning til primordialisterne opfatter essentialisterne ikke nationer som værende noget oprindeligt, men de fortolker mere nationer som værende naturlige fællesskaber, der er stadfæstet i tid og sted samt i et historisk fædreland (ibid.:73).

Inden for den essentialistiske tilgang sondres der mellem to hovedtyper: '*den kontinuerlige*' og '*den tilbagevendende*' (ibid.: 54).

Den kontinuerlige tilgang er den første og den mest brugte type. Denne tilgang lægger vægt på, at nationer kan spores tilbage til middelalderen eller i nogle tilfælde helt tilbage til oldtiden (ibid.). Der lægges her stor vægt på kontinuitet. Diskontinuitet bliver dog ikke ignoreret, men set i lyset af den kollektive, kulturelle identitets langsomme udvikling (ibid.). En person der skelner mellem 'gamle, kontinuerlige nationer' og de senere 'bevidst, skabte nationer' er den essentialistiske teoretiker Hugh Seton-Watson (Seton-Watson 1977: ch. 2). Som 'gamle, kontinuerlige nationer' placeres lande som Frankrig, England og Spanien, der med deres lange eksistens og historie har skabt en national identitet over en længere periode og derved skabt en slags nationsstatus blandt befolkningen (Smith 2003: 54).

I den anden gruppe: 'bevidst, skabte nationer' ses der mere på lande som Balkanlandene ifølge Seton-Watson. I lande som disse er der sket en hurtig skabelsesproces, hvor sproget ses som en vigtig drivkraft for nationsskabelse (ibid.).

I den anden hovedtype '*den tilbagevendende*' ses der mere på nationens alder. Der er nogle nationer, som er mere historiske end andre og ændrer sig med tiden. Andre nationer ses mere som menneskelige forbindelser, som består i alle historiske perioder i hele verden. Det er samme form for kollektiv kulturel identitet, som beskrives på forskellige måder i historien. Selvom bestemte nationer kan komme og gå, så er tanken om nationalfølelse et universelt fænomen, som kan være gældende for mange kulturelle eller politiske samfund i alle aldre og himmelstrøg. Der eksisterer ingen klar skillelinje mellem disse to hovedtyper (ibid.: 54-55).

a. Adrian Hastings

Historiker og teologiprofessoren Adrian Hastings går imod konstruktivismen. I sit arbejde indenfor essentialismen forsker han meget i begreberne nation og nationalisme. Her lægger han enorm vægt på sprogets indflydelse i forhold til definitionen af nation (Toftegaard 2004:77). Hastings arbejder i det hele taget meget med fokus på det religiøse og sproget; herunder det administrative sprog omkring nationer i sin forskning. Hastings mener blandt andet, at nationalisme opstår, hvor og når én ethnie eller én nation føler sig truet f.eks. af ydre angreb eller af statssystemet (Hastings 1997: 4) Det er for eksempel tilfældet for Frankrig,

der som følge af 100 års krigen følte sig truet, hvilket resulterede i, at Frankrig for alvor blev til en sand nation.

Hastings lægger et stort arbejde i videreudviklingen af den 'kontinuerlige' tanke i sin teori omkring nation og nationalisme. Her lægges særligt vægt på sprogets indflydelse på definitionen af nation og også religion, sædvaner, skikke og historie. (Toftegaard 2004:77). Med bogen '*Construction of Nationhood*' i 1997 tog Hastings skarpt afstand fra konstruktivismen og argumenterer i bogen: at nationen har langt dybere rødder, end det hævdes indenfor konstruktivismen (Hastings 1997: 5).

I sit arbejde indenfor essentialismen opdeler Hastings den kontinuerlige tanke og dermed den europæiske nationale identitet i tre udviklingsfaser (Smith 2003:104). Inden for disse tre faser forklares udviklingen af nationens status i den omtalte periode. I Hastings arbejde bruger han meget begrebet *etnie* som svarer til en navngiven menneskelig befolkning, der er forbundet med et særligt territorium og deler afstammingsmyter såvel som historiske erindringer og elementer af en fælles kultur. (Toftegaard 2004:77)

Ved at vende tilbage til Hastings tre udviklingsfaser, starter den første fase i det 5. århundrede og fortsætter til det 14. århundrede. Denne fase består primært af mundtlige ethnier. Hastings lægger stor vægt på sproget i sin definition af nation. Han skelner mellem tre typer sprog: det mundtlige sprog, skriftsproget (italiensk, fransk og engelsk) og universalsproget (latin og arabisk). Skriftsproget definerer sig opad imod universalsproget og nedad imod dialekterne (Hastings 1997: 3). Litteratur på modersmål ser efterhånden også dagens lys, hvilket bliver starten på udviklingen med at fastsætte grænserne for de begyndende nationer. Ethnier har på den måde ifølge Hastings ageret fundament for samfundet og for nationen (ibid.).

Den anden fase strækker sig fra det 15. århundrede og frem til det 18. århundrede. Denne tid efter reformationen, hvor man i de fleste europæiske lande får et litterært og administrativt skriftsprog, er et meget vigtigt stadie i historien, da flere og flere bliver samlet om sproget dels i det administrative men også omkring religionen.

Den tredje fase starter med den franske revolution i 1789. Tiden efter den franske revolution er en periode med nationer skabt i kraft af nationalismen (Smith 2003:135). Dette

understøtter Hastings idé om, at det først er i slutningen af 1700-tallet, at man kan tale om nationalisme som teori, da dette er et moderne fænomen (Hastings 1997:9). Da Hastings først mener at begrebet *nationalisme* opstod efter den franske revolution. For essentialisterne kan nationalisme betyde to ting enten teori eller praksis. Som politisk teori betyder nationalisme, at hver nation skal have sin egen stat (ibid.:3). Denne type af nationalisme efterfølger nationen (ibid.:9), hvilket er en modsætning til konstruktivisternes blandt andet Gellner's ideer.

Hastings mener, at begreber som nation, etnicitet, nationalisme og religion ikke kan defineres uafhængigt af hinanden. Hastings skelner mellem etnicitet og nationalisme og definerer en etnisk gruppe som: '*a group of people with a shared cultural identity and spoken language*' (ibid.). Begrebet *nation* definerer han som et langt mere selvbevist fællesskab, der er dannet ud fra en eller flere etniske grupper, med sin egen litteratur, eget ønske om politisk selvstyre som folk, og kontrol over et bestemt territorium. (ibid.)

En af Hastings grundlæggende teser er, at Biblen bibragte en eksemplarisk model for nationer, som blev forsøgt efterlignet i de moderne europæiske nationer. (ibid.) Grunden til denne tese er, at det europæiske folk startede med at spejle sig i det jødiske folk og det jødiske folks institutioner. Det vil sige: *konge og tempel* som hos det kristne folk bliver til: *konge og kirke*, hvilket så bliver til de tre institutioner: konge, kirke og folk.

Definitionen af nationalstat jf. Hastings er en stat, der kan identificeres som en specifik nation, hvor befolkningen og staten er ligestillede. Statens suverænitet er så at sige overgivet til befolkningen i den historiske identitet (ibid.). Hastings tilføjer dog at denne konstellation er sand ønsketænkning, da en stor del af nationalstaterne består af befolkningsgrupper, som ikke føler de tilhører kernekulturen eller den definerede nation. Selvom dette er tilfældet opfører mange moderne stater sig, som om de er nationalstater (ibid.).

Jf. Hastings opblomstrer nationer på baggrund af ethnier, krige, religiøse opdelinger, litteratur på modersmål og nationalistisk propaganda (ibid.:25-26). Grundet denne hastige udvikling kan det derfor være svært at komme frem til en endelig definition på nation (ibid.:25). Der er ikke to nationer, der er ens, derfor er det svært at nå frem til en fælles definition (ibid.). Hastings udtrykker også, at en nations grænser ikke er faste, og de kan ændre sig over tid

(ibid.:26). Nationalstatens status kan derfor udelukkende eksistere ved tilstedeværelsen af den kollektive og individuelle forestillingsevne (ibid.:27).

2.3 Etnosymbolismen

a. Anthony D. Smith

Etnosymbolismen er tanken om at tro på, at en befolkning har opbygget fællestræk over lang tid, også kaldt *la longue durée*. Denne teori er udviklet af den britiske nationalistforsker Anthony D. Smith. I det etnosymbolistiske paradigme forsøger man at mediere mellem den konstruktivistiske og den essentialistiske tilgang.

Smith er delvis enig i konstruktivismen og essentialismen men mangler en forklaring på nationalismens forskellige opbakning samt den passion og de stærke følelser, der er nationalismens fundament. På baggrund af dette udvikler Smith det etnosymbolistiske paradigme (Smith 2003: 85). Den etnosymbolistiske tilgang har derfor udfordret det ellers populære konstruktivistiske paradigme i høj grad (Toftegaard 2004:77).

Ud fra etnosymbolismen definerer Smith *nation* som en gruppe mennesker, der deler deres eget territorium i en længere periode med henblik på at udgøre en nation; og stræbe efter en nationalitet og blive anerkendt som en nation. Det er også nødvendigt at udvikle en offentlig kultur og et ønske om en vis grad af selvbestemmelse. På den anden side er det ikke nødvendigt for en nation at besidde sin egen suveræne stat, men kun at have et ønske om i en vis grad af uafhængighed kombineret med fysisk tilstedeværelse på dets opfattede hjemland (Smith 2003 : 13). Hvis man følger Smiths tankegang, er der foregået en ændring af symbolværdien, og det er det, man skal interessere sig for, hvis man skal forstå nationens natur. Derfor interesserer han sig for den kollektive erindring og symbolernes, mytternes og traditionernes betydning for at vinde folkelig genklang og appel (ibid.: 164). Ifølge etnosymbolismen har der derfor eksisteret nationer i middelalderen og endda i oldtiden. Ifølge Smith kunne dette lade sig gøre, da han mener, at en elite alene godt kan danne fundament for en nation. I de nævnte tidsperioder var eliten og folket meget adskilt, og det var derfor eliten, som havde magten (ibid.: 83-85). Smith tillægger myter, sagn og symboler stor betydning, og det er dette, der er det særlige ved

etnosymbolismen. Dog mener Smith, at man ikke skal undervurdere den effekt den politiske nationalisme har haft på nationen og den nationale identitet (Johansen 2009 : 18).

Det er netop her som alternativ til den konstruktivistiske tilgang, at Smith foreslår den etnosymbolske tilgang. Det hævdes nemlig inden for denne tilgang, at nationer bygger på forudgående etniske fællesskaber og derfor ikke er rene opfindelser, men nydannelser eller nyfortolkninger, der genbruger ældre symbolik i en ny sammenhæng. Der insisteres på behovet for at placere de moderne nationers opståen i sammenhæng med tidligere kollektive kulturelle identiteter i førmoderne perioder, hvoraf den vigtigste type er det etniske fællesskab, som Smith med et fransk udtryk kalder *ethnie*.

For at øge fællesskabsfølelsen hos disse *ethnier*, søger fællesskabets ledere og intellektuelle at genopdage deres historie. Det vil sige, at der sker en nyfortolkning af historien, myterne, symbolerne og sagnene, som fungerer som bindemiddel mellem fortid, nutid og fremtid (Smith 2003: 119).

Etnosymbolismen fokuserer på de subjektive elementer i dannelsen af nationer, karaktererne og konsekvenserne af nationalisme, og de vedvarende *ethnier* ; og søgen i at forstå de *indre verdener* af etnicitet og nationalisme (ibid.: 61). Smith pointerer, at der efter alt at dømme er brug for, et etnisk grundlag for at moderne nationer kan etableres. I etnosymbolismen bevæger man sig væk fra den konstruktivistiske tilgang, om det konstruerede samfund og den konstruerede nation skabt ovenfra af eliten (ibid.). Derimod lægges der mere vægt på at styrke forholdet mellem eliten og folket (ibid.). I den etnosymbolistiske forskning kræver det en analyse af sociale og kulturelle mønstre, der spreder sig over lange perioder i tiden derfor udtrykket: *La longue durée* (ibid.).

Hvis man skal komme med et eksempel på tanker, der bunder i etnosymbolismen, kan man med rette kigge på det franske sprog. Det franske sprog har eksisteret i en længere periode, længere tid end landet og nationen Frankrig. Her ser vi netop *la longue durée*. Vi ser en historisk kontinuitet, hvor der på intet tidspunkt er et brud med fortiden. Smith mener her ligesom essentialisterne, at nationen har dybe rødder. Selvom ikke alle nationer har overlevet og/eller gennemgået den kontinuitet, som essentialisterne efterlyser, mener Smith ikke desto mindre, at de opfylder kriterierne omkring etnicitet, folkesprog og religiøs kultur (ibid.: 146-149).

I forhold til det etnosymbolistiske syn på nationalisme, mener Smith, at nationalisme ikke blot er en politisk ideologi, men også en del af kulturen og identiteten af en nation. Efter den franske revolution prægede denne politiske nationalisme Europa i en sådan grad, så den fremprovokerede en nyfortolkning af gamle myter, nationalsymboler og traditioner, som styrkede den nationale entusiasme, som medførte en samhørighed i den nye politiske nation (ibid.: 64).

2.4 Forskelle og ligheder mellem teorierne

De tre teoretiske tilgange er nu blevet gennemgået. I gennemgangen af teorierne er der blevet fokuseret meget på teoriernes stærke sider. I denne del vil teorierne blive sammenlignet, og der vil blive fokuseret på ligheder og forskelle mellem de tre teorier.

Fælles for konstruktivismen, essentialismen og etnosymbolismen er, at de alle forsøger at give en forklaring på, hvorfor verden ser ud som den gør. Teorierne forsøger at give et svar på, hvad der var med til at skabe alle disse nationer, som vi ser i dag, og hvad der i grunden kom først: nationen eller nationalismen? Hver teori har derfor en helt unik definition af ordet nation:

Konstruktivisterne ser nationen som noget, der er konstrueret ovenfra af en samfundsmæssig elite. De mener, at de nationale følelser og identiteter opstod som et politisk produkt for at skabe en sammenhængskraft i befolkningen og for at lette nationens opbygning og få opbakning til nationalstaten. National identitet er således et konstrueret fænomen. I skarp kontrast står essentialismen, hvor der menes, at nationen har historiske rødder. Her er nøgleordet kontinuitet, som er videregivet gennem generationer, som danner nationens identitet.

Den etnosymbolistiske tilgang bygger både på forandring og kontinuitet. Den er enig i, at mange moderne nationalstater er et produkt af politisk nationalisme; men også at nationer eksisterede før den moderne stat. Disse stater blev dannet på baggrund af etniske samfund med fælles identitet.

Hvis vi starter med at se på den konstruktivistiske tilgang, så adskiller den sig meget fra de to andre teorier. Et af hovedelementerne i konstruktivismen er, at nationer ikke eksisterede før moderniteten, hvilket skal forstås på den måde, at ifølge denne teori har nationer ingen

historisk oprindelse. Konstruktivisterne mener, at nationer først begynder at eksistere efter den franske revolution. Hobsbawm mener derfor, at tiden før den franske revolution er underordnet. I denne teoretiske tilgang menes der, at nationerne blev skabt som et produkt af den franske revolution. Konstruktivisternes historiske skillelinje betyder derfor, at en stor del af historien ikke anerkendes eller tæller med, når der er tale om opbygningen af nationer. Der kan argumenteres for denne tankegang, da det netop er i denne periode omkring den franske revolution, hvor borgerne bliver mere og mere bevidste om deres rolle i samfundet. Det var i denne tid, hvor nedskrevne forfatninger og grundlove så dagens lys for første gang. Ifølge Hobsbawm blev flere traditioner også opfundet af staten netop i denne periode. Bogtrykkerkunstens opfindelse medvirkede til at borgerne blev mere og mere bevidste omkring samfundet og nationen. Borgerne blev mere oplyste omkring de ting, de havde til fælles. Hvilket resulterede i at nationale (*forestillede*) fællesskaber blev til (jf. Anderson).

I modsætning til konstruktivismen mener man inden for den essentialistiske og etnosymbolistiske tilgang, at nationer er skabt ud fra naturlige fællesskaber. Disse fællesskaber har ifølge de to teorier eksisteret i alle de historiske perioder, nogle helt tilbage til før middelalderen.

Forskellen på disse to teoretiske tilgange består i, at inden for den essentialistiske tankegang er en af teserne, at nationen har sit fundament i tid, sted, og et historisk fædreland. Hvor man indenfor den etnosymbolistiske tankegang mener, at nationen består af nogle dele af de førmoderne ethnier, historiske symboler og myter.

Indenfor essentialismen ser man nationen som noget, der er opstået naturligt gennem tiden. Den kan både være gammel og kontinuerlig eller ny og tilbagevendende. Nationer som Danmark og Frankrig hører for eksempel under den kontinuerlige essentialisme, men ud fra den konstruktivistiske tanke er en nation som Frankrig først skabt i forbindelse med modernitetsprocessen. Her mener teoretikere som Hobsbawm og Gellner, at en nation først bliver til når man giver den et politisk indhold.

I modsætning til essentialismen er etnosymbolismen af den opfattelse at en befolkning har opbygget fællestræk igennem lang tid også kaldt: *la longue durée*. I forhold til essentialismen tror etnosymbolismen ikke på den essentialistiske kontinuerlige tilgang. Derimod er tesen i etnosymbolismen kontinuitet, som består af en stadig nyfortolkning af nationens symboler. Dette betyder, at den essentialistiske og etnosymbolistiske tilgang til tider smelter meget sammen.

Et sted hvor etnosymbolismen minder meget om den konstruktivistiske tilgang er ved idéen om, at nationer er skabt oppefra af en elite. Dog mener etnosymbolismen til gengæld, at eliten har genbrugt gamle symboler og myter og nyfortolket dem i deres opbygning af nationer. Etnosymbolismen indtager hermed en mellemposition imellem konstruktivismen og essentialismen.

3. Sprogpolitik og -planlægning

Ifølge Klavs Odegaard Christensen defineres sprogpolitik og -planlægning som "en bevidst politisk styring af et samfunds sprogforhold" (Christensen 2004: 65) , altså en officiel politisk linje i spørgsmål vedrørende sprog og regulering heraf. Begreberne sprogpolitik og sprogplanlægning bruges oftest som en samlet betegnelse, men de kan adskilles (ibid.: 67). Formuleringen af politikken foregår på et rent teoretisk niveau, hvor selve planlægningen vedrører de konkrete tiltag gjort for at implementere politikken (Andersen 2009: 10). Sammenfaldet mellem disse begreber finder sted, når sprogpolitikken bliver juridisk bindende (Christensen 2004: 67). Sprogpolitik og -planlægning skal også sættes i relation til en samfundsmæssig kontekst og analyseres ud fra historiske, politiske og kulturelle faktorer. Det skyldes, at et makro-sociolingvistisk perspektiv kan afdække sprogholdninger, udviklingstræk, processer og strukturer med indflydelse på dannelse og reproduktion af ulige magtrelationer mellem sproggrupper (ibid.: 60). Der tages i dette afsnit udgangspunkt i Klavs Odegaard Christensens definition af sprogpolitik og -planlægning.

3. 1 Typer af sprogplanlægning

Sprogpolitik og -planlægning kan ses som en bevidst politisk styring af et samfunds sprogforhold med det mål for øje at vedtage og implementere aktiviteter, love, regler og forskrifter, med betydning for forholdet mellem majoritets- og minoritetssprog. Endvidere figurerer disse initiativer oftest i forfatninger, sproglovgivninger, chartre o. lign. (Christensen 2004: 67) Inden for sprogpolitik og -planlægning findes der tre typer af sprogplanlægning: statusplanlægning, korpusplanlægning og tilegnelsesplanlægning (ibid.).

a. Statusplanlægning

Statusplanlægning omhandler erklæringer om sprogs status, rettigheder og funktion i samfundet, og et af de mere vigtige områder inden for statusplanlægning er spørgsmålet om, hvorvidt sprog har status som officielt og/eller nationalt sprog. Der er nemlig intet til hindring for, at et sprog kan have status som et nationalsprog uden det er et officielt sprog (ibid.: 68).

b. Korpusplanlægning

Den anden form for sprogplanlægning er korpusplanlægningen. Korpusplanlægningen kan ses som sprogets byggeklodser, forstået og defineret som kodificering og standardisering af sprog og omhandler aktiviteter som kommativering, leksikalisering, optagelse af låneord og retstavning (ibid.: 69). Dette er en mere politisk styret proces. Formålet med korpusplanlægningen er at sikre national ensartethed og lette undervisningen i nationalsproget ved at indføre klare retningslinjer (Andersen 2009: 10).

c. Tilegnelsesplanlægning

Den tredje type af sprogplanlægning er tilegnelsesplanlægningen. Denne type omhandler koordinering af brugen af det officielle sprog i undervisningen (ibid.: 10). Tilegnelsesplanlægningen er baseret på status- og korpusplanlægningen, og skal dermed sikre national ensartethed (ibid.) indenfor uddannelsessektoren, fra skoler til universiteter (Christensen 2004: 70). Dette er et altafgørende område indenfor sprogplanlægningen, ikke blot fordi undervisningssektoren er væsentlig for indlæring af sprog, men også fordi skoler og

uddannelsesinstitutioner er vigtige aktører set i forhold til bevarelse af den sproglige mangfoldighed (ibid.).

d. Territorialitets- og personalitetsprincip

For stater med minoritetssprog, er den enkelte borgers sprogrættigheder baseret på enten territorialitets-princippet eller personalitets-princippet. Territorialitets-princippet er baseret på kollektive rettigheder af sprogbeskyttelse. Dette sikrer at minoritetssprog, der tales inden for en geografisk afgrænset del af staten ikke uddør eller forsvinder. Sprog som tysk, fransk og italiensk vinder gradvist mere og mere terræn som en konsekvens af mobiliteten mellem sprogsamfund, da lokalsprogene lige så stille forsvinder. Idéen bag territorialitets-princippet er at sørge for at et eller flere sprog fortsat kan bruges inden for et bestemt territorium, (f.eks. Baskisk, Catalansk, Korsikansk...)(ibid. : 75).

Personalitets-princippet er i modsætning til territorialitets-princippet ikke bundet til et område. Det sigter mod at sikre individet retten til at anvende sit modersmål i enhver sammenhæng med statsapparatet og den offentlige administration (ibid.). Da denne ret ikke er begrænset til et bestemt geografisk område indenfor staten er personalitets-princippet mere fleksibelt end territorialitets-princippet (Andersen 2009 : 11).

Analyse

---

4. Historisk tilbageblik på sproget og den franske selvforståelse

I dette afsnit vil jeg redegøre for det franske sprogs historiske baggrund. Jeg vil her give en forklaring på, hvordan det franske sprog blev Frankrigs sprog og på den måde blev en stor del af den franske nationale identitet. Jeg vil også understrege vigtigheden af den franske sprogpolitik og sprogplanlægning samt oprettelsen af l'Académie Française. Jeg vil derefter uddybe tanken om, at det franske sprog anses som det mest universelle og klare sprog.

4.1 Frankrigs begyndelse

Frankrig blev formet i perioden 987-1659, da den frankiske kongemagt erobrede det territorium, Frankrig består af i dag. Den frankiske kongemagt havde residens i Paris og begyndte sine erobringer med Nordfrankrig. Efterfølgende i årene 1209-1229 blev det meste af Sydfrankrig indlemmet og blev en del af det franske kongedømme. Senere blev flere områder erobret blandt andet Bretagne i 1491, den nordlige del af Baskerriget i det 15. og 16. århundrede og til sidst det nordlige Catalonien i 1659. (Bakman 1996: 19). I 1659 havde den franske kongemagt et betydeligt territorium formet af disse mindre områder eller mindre lande med egne sprog og egne kulturer.

a. Det franske sprog, de første tegn

Den franske historiker Fernand Braudel opsummerer den franske identitet kort og klart: "*Frankrig er det franske sprog*" (Herslund 2015: 198). Fortællingen om det franske sprog adskiller sig fra andre nationale fortællinger ved at understrege, at det franske sprog ikke bare er et nationalt sprog, men det universelle sprog (ibid.).

Hvis man kigger helt tilbage til et af de første dokumenter, man kender til, hvor fransk bliver udtrykt skriftligt, så kan man konstatere, at det sker med *Les Serments de Strasbourg*² fra år 842.

Sproget i teksten kaldtes først romana lingua, hvilket vil sige, at man anerkender det som et

---

² Strasbourg-ederne, som blev afgivet den 14. februar 842, findes nedskrevet i et vigtigt, tosproget dokument. Her gengives de gensidige eder på henholdsvis gallo-romansk og frankisk. Den frankiske del anses for at være det ældste skrevne vidnesbyrd om dette sprog overhovedet. Som en skriftligt bevaret ed har dokumentet karakter af et historisk levn, der viser den begyndende, sproglige adskillelse mellem øst- og vestfrankerne.

romansk sprog og ikke blot som en latinsk dialekt. I 1100-tallet går man over til at kalde dette sprog for langue d'oïl, hvilket var det sprog man talte i Nordfrankrig. I middelalderen var der mange dialekter indenfor langue d'oïl eller fransk, som man vil kalde det i dag. Allerede i 1100-tallet kan man stadfæste en mere ensartet brug af sproget (Johansen 2009: 22).

Noget man normalt ikke tænker over er, at det franske sprog er betydeligt ældre end det franske territorium, som vi ser det i dag. Det franske sprog nød nemlig en høj prestige i udlandet, længe før Frankrig blev til den heksagon vi kender i dag. Det franske sprog var således udbredt i adelige kredse i Europa og blev talt ved de europæiske hoffer. (Bakman 1996: 19)

En grund til at man allerede talte fransk inden Frankrig fysisk blev dannet var, at fransk begyndte som adelens og ikke franskmændenes sprog. Da Hugues Capet blev indsat som fransk konge i år 987 dækkede hans kongedømme det område, *Île de France* dækker i dag. Hugues Capet kunne ikke det klassiske sprog latin og brugte derfor den lokale dialekt, når han skulle udtrykke sig. Der gik ikke lang tid, før det blev moderne, at kunne kongens dialekt. (Johansen 2009: 22) Denne dialekt også kaldt *pariserdialekten* var af gallo-romansk oprindelse. Dialekten nød stor prestige, eftersom det at tale fransk var forbundet med indflydelse og magt, og blev talt af "les personnes de qualité". Her hentydes til overklassen og de lærde, ikke blot i Frankrig men i hele Europa. Sproget havde således vundet sin anseelse og berømmelse i udlandet via det franske hof.

Igennem middelalderen foreligger fransk i flere forskellige dialekter, som hver især bruges som litteratursprog og i den lokale forvaltning. Det var dog ikke før år 1539, at Frankrig under François I fik sin første sproglov, hvor fransk blev gjort til Frankrigs officielle administrationssprog i stedet for latin. (Bakman 1996: 20)

4.2 Sprog og national identitet

a. Nationalbegrebets nyfortolkning i Frankrig

Der er nu blevet redegjort for hvordan det franske sprog opstod, og hvilken dialekt der blev til det fransk vi kender i dag (*pariserdialekten*). Pariserdialekten som var den der blev talt ved hoffet, hvilket medvirkede til en udbredelse af sproget til resten af nationen. Efter denne

udbredelse af det franske sprog, får Frankrigs nationalbegreb således en ny betydning, som bliver nuanceret op igennem de følgende århundrede, og som er med til at bane vejen for revolutionens moderne ideer om nationalstaten. Den franske identitet bliver nemlig formet ved en stadig nyfortolkning af *franskhed* over *la longue durée* (jf. etnosymbolismen), hvor tidligere identitetsobjekter bliver erstattet af andre, og hvor loyaliteten overgår fra kirke til konge til stat og endelig til nationen (Greenfeld 1992: 91).

Den nye betydning af nationalbegrebet i Frankrig medfører, at allerede i 1254 ændres den franske konges titel fra *Kongen af Frankerne* til *Kongen af Frankrig* (ibid.: 92). Dog bliver Frankrig endnu ikke på dette tidspunkt betragtet som en samlet nation. På dette tidspunkt i historien bliver det første fællesskabsfremmende identifikationsobjekt for de franske indbyggere religionen (ibid.: 93). Franskmændene var på denne tid det mest kristne folkeslag, bestående af *rene katolikker* (ibid.). Den franske konge var derfor den *mest* katolske kristne konge af alle monarker, der nogensinde havde regeret i Frankrig (*Le roi très chrétien*). På denne måde erstatter kongemagten den katolske kirke og religionen som det dominerende identitets- og loyalitetsobjekt (ibid.: 95). Set fra Hastings synsvinkel, betragter franskmændene deres konge som særlig katolsk, og på denne måde opfatter det franske folk sig selv som et særligt folk, et næsten udvalgt folk, som dermed ser sig selv som et folk, der adskiller sig fra andre, ved at føle sig overlegne og særlige. Dette understreger den essentialistiske tanke, der bygger videre på den 'kontinuerlige' tanke, hvor der netop lægges særligt vægt på religion og sprogets indflydelse, men også sædvaner, skikke og historie. (Toftegaard 2004:77).

Denne ændring i nationsbilledet i Frankrig medfører i det 16. århundrede en intensivering i Frankrigs centralisering (Greenfeld 1992: 104). Igen 100 år senere sker der endnu en stor ændring, da monarken bliver ligestillet med staten. Loyaliteten er nu ikke længere knyttet til kongen som person men derimod til hans funktion (ibid.: 112). Befolkningens loyalitet ligger nu hos staten som nation, hvilket medvirker til at nationen bliver et samlingspunkt for modstand mod kongen (ibid.: 155). Da revolutionen bryder ud bliver dette loyalitetsskifte en realitet (ibid.: 166).

Loyalitetsskiftet hos det franske folk synliggør evnen til at nyfortolke den franske identitet over *la longue durée*, hvor folkets loyalitet overgår fra ét identifikationsobjekt til et andet i en

kontinuerlig proces, som ikke indebærer et brutalt brud med tidligere identifikationsobjekter som følge af revolutionen (ibid.: 91). Denne fortolkning understreger Smith's pointe om, at der hele tiden sker denne nyfortolkning. Da revolutionens ledere ville sikre nationen som eneste loyalitetsobjekt havde centraliseringen og det tidligere loyalitetsskift fra kirken til kongen til stat allerede lagt fundamentet, og det var derfor muligt at bygge videre på de eksisterende ideer om fællesskab (Andersen 2009: 16). Her kan man virkelig se, hvordan den etnosymbolistiske tanke bliver synliggjort i Frankrigs identitetsproces efter revolutionen, hvor der sker en nyfortolkning af ældre nationale symboler.

b. Det franske sprog

Hvis man ser nærmere og mere isoleret på det franske sprog, bemærker man hurtigt, at det er et altafgørende element i den franske nationale identitet. Det franske sprog, som betragtes som at være et særligt sprog er vigtigt her, for det er det, der adskiller det franske folk fra andre og derved tjener som identitetsmarkør. Hobsbawm bygger sin tese på den opfattelse, at sprog blot er et kommunikationsmiddel, og at forskellige verbaliseringer af det samme indhold hvis udtalelse andre kan have svært ved at forbinde noget indhold med, hvilket dette citat forklarer (Herslund 2015: 181-182): "*The question is, whether such linguistic barriers are believed to separate intities which can be regarded as potential nationalities or nations, and not merely groups which happen to have trouble in understanding each other's words.*" (Hobsbawm 1991:51). Hobsbawm fokuserer her på sprogets grænsedragende funktion i sine overvejelser over udviklingen af nationalisme. Sproget bliver en form for *identitetspapirer* eller *grænsekontrol*, altså en identifikation i en meget direkte betydning. Et eksempel på dette er i Biblens beretning om brugen af sproget til skelnen mellem ven og fjende, da det identificerer hvor man kommer fra og hvem man er. (Herslund 2015: 182)

Også i forhold til skabelsen af en national identitet finder man sprogets rolle i den nationale identifikation, behandlet på to fundamentalt forskellige måder: Sproget bliver enten, navnlig i ældre tid, set som den uomgængelige forudsætning for dannelsen af en national stat og identitet. Sproget kan også ses som et produkt af denne dannelse ved bevidste politiske tiltag (ibid.: 183) som er konstrueret fra oven af en politisk elite. Dette finder først sted i 1800-tallet

med nationalstatens forekomst jævnfør den konstruktivistiske tilgang (Hobsbawm 1991: 54). På basis af det konstruktivistiske perspektiv opfattes nationer som moderne konstruktioner affødt af nye samfundsmæssige forhold i kølvandet på den franske revolution. Nationen anses derfor som værende et fællesskab, der bundes i en historisk periode: den moderne (Toftegaard 2004:75).

c. Kodificering af sproget gennem tiden

Det franske sprog vi kender i dag med specifikke standarder og kodificeringer er et produkt af nationalstaternes opbygning i 1800-tallet. Som etnosymbolismen understreger, bygger disse sproglige kodificeringer på noget forudgående. Dette forud eksisterende er ikke så svært at identificere, så man bør skelne mellem to etaper i denne udvikling (Herslund 2015: 183).

I den første etape, er der i middelalderen og længere oppe i tiden, tale om en dialektgruppe forstået som en kontinuum: disse dialekter som er geografisk tilgrænsede har en fælles afstamning og har en indbyrdes forståelighed, mens de dialekter der er længere fra hinanden ikke nødvendigvis har nogen geografisk indbyrdes forståelighed. Et eksempel på dette er den nordfranske dialekt *langue d'oïl* i forhold til den sydfranske *langue d'oc*. I Frankrig går disse mange forskellige dialektgrupper til at blive et samlet ens nationalt standardsprog (Ibid.). Ofte i den europæiske historie er det først, når der er opstået en bevidsthed om betydningen af sproglige forskelle, at man kan se en begyndende national identifikation. I Frankrig ses dette f.eks. i forbindelse med en stærk central kongemagt og dennes forsøg på at styrke sin kontrol over territoriet og staten gennem et fælles nationalt projekt i form af en standardisering af et fælles sprog (Ibid.: 184).

I den anden etape af denne sproglige kodificering, dannes der standardiserede og kodificerede nationale standarder, først med skabelsen af det fælles skriftsprog og et administrativt sprog. Hastings ser dette som en altafgørende omstændighed, da dette er med til at skabe et større nationalt fællesskab, ved hjælp af det fælles sprog som tilvejebringer en samhørighed blandt folket. Dette understreger også hans tese om, at nationen har dybe rødder, hvoraf nogle af dem netop stammer fra sproget.

Denne udbredelse af det fælles sprog tager fart med opfindelsen af bogtrykkerkunsten i år 1450. Denne opfindelse får en kæmpe indflydelse på formningen af nationernes nationale identiteter rundt omkring i Europa. Trykpressens opfindelse medvirker til at grammatikere, filologer og forfattere for alvor kommer til at spille en central rolle i Frankrig. Det er her med hjælp fra denne indflydelse, at skabelsen af en kollektiv identitet sker. Denne kollektive identitet, som bygger på etablering af et fælles sprog og en fælles tradition samt på en afgrænsning i forhold til andre fællesskaber, kan med rette indkredses med Benedict Anderson's begreb om et forestillet fællesskab. Men måske kan det også indkredses med begrebet nation ifølge Hastings. Et vigtigt element Anderson baserer sin teori på er muliggørelsen for en mekanisk reproduktion af det trykte medie. Denne trykkekunst forandrer verdens fremtoning og tilstand. I begyndelsen trykkede man kun bøger på latin, da bogmarkedet var rettet mod eliten og de lærde, som var tosprogede og forstod latin. Efter nogen tid blev efterspørgslen på bøger skrevet på latin minimeret og trykkapitalisterne begyndte at trykke bøgerne på modersmålene for på den måde, at rette deres marked mod en anden kundeskare nemlig borgerne (Anderson 2001: 85).

Efter bogtrykkerkunstens opfindelse hvor man som nævnt også udvikler nye grammatikker, som er med til at standardisere sproget yderligere, bliver der også her indført almen skolegang, en bevidst sprogpolitik og kodificering af det fælles sprog i autoritative grammatikker og ordbøger (Herslund 2015: 185).

Hvis man kigger på disse førnævnte to etaper af standardiseringen af sproget kan man bevæge sig fra den ene etape til den anden på to måder (ibid.):

Den første er ved hjælp af *Koiné*³-modellen, hvor et fællesprog dannes ved en samling af træk fra sprogets forskellige dialekter. Den anden er *dialekt-modellen*, hvor den dominerende dialekt *forfremmes* til national standard. Et godt eksempel på dette er i Frankrig, hvor magtcentrets dialekt bliver national standard. I Frankrig sad kongemagten i Paris. Det var derfor den parisiske dialekt, blev til national standard (ibid.). Her faldt standardiseringen af sproget sammen med afgrænsningen og centraliseringen af territorialstaten. (Toftegaard 2004:81)

---

³ Det græske ord koiné betegner et fælles sprog som er dannet på grundlag af flere dialekter. Betegnelsen bruges især om det græske bibelsprog i Det ny Testamente.

I takt med den forstærkede suverænitet hos franskmændene efter den franske revolution, bliver nationen for alvor sat i forbindelse med et fælles nationalt sprog. Som Smith også er inde på, så sker der en nyfortolkning af det franske sprog efter revolutionen. Her bliver det franske sprog til: *la langue de la liberté*. Dette betyder ikke, at Frankrig får et nyt sprog, men derimod at der sker en nyfortolkning set i revolutionens optik.

I denne opbygning af Frankrig som nationalstat, som sker ved hjælp af bevidste politiske tiltag, føler det franske folk et større tilhørsforhold til staten. Et af disse tiltag er blandt andet statens påtvingning af et standardiseret nationalsprog, hvilket giver det franske folk et fællessprog som alle kan forstå og kommunikere på (Herslund 2015: 186).

d. Relevansen for sprogpolitik og -planlægning i Frankrig

Hvis man går tilbage i historien til den *første* officielle indførelse af fransk som nationalsprog sker det dog længe inden den franske revolution. I år 1539 får Frankrig sin første officielle sproglov, under François I, hvilket medfører at fransk bliver Frankrigs officielle administrationssprog i stedet for latin (Bakman 1996: 20). I denne periode er Frankrig som allerede nævnt formet som en mosaik af nationer med egne kulturer og sprog. Eftersom en stats officielle sprog ikke er naturgivent, valgte François I, som havde kongeresidens i Paris, ud fra princippet om statusplanlægning (se afsnit 3.1 a), at tildele *pariser dialekten* titlen som officielt sprog til det franske folk. Ud fra et hav af dialekter havde som sagt en af dem, nemlig pariserdialekten, en højere status end nogle af de andre, da det var kongens dialekt. Ophøjelsen af pariserdialekten til officielt sprog er snarere et resultat af samfundsudviklingen, hvor talesproget tilhørende den dominerende og indflydelsesrige befolkningsgruppe blev et kommunikationsmiddel i statsapparatet (Andersen 2009: 10).

Denne sproglov bliver en sand milepæl for fransk sproghistorie. (Bakman 1996: 20). Forordningen kan opfattes på flere måder. Den kan opfattes som statens ønske om at gøre livet nemmere for franskmændene ved at stadfæste noget, der allerede er en meget udbredt tendens. En anden opfattelse kan være, at staten ville gøre denne pariserdialekt eller *langue d'oïl* til officielt administrationssprog, så borgerne ikke længere skulle bruge det kunstige sprog latin. En helt tredje opfattelse af denne forordning kunne også være et statsligt ønske om at

komme latin og samtidig regionalsprogene til livs ved at gennemtvinge fransk i hele landets officielle administration. Dette lovinitiativ var ikke et ønske om at udslette regionalsprogene, men derimod at rangordne dem, således at de officielt rangerer under det franske nationalsprog. (ibid.: 21) Den prestige det franske sprog i forvejen nød som vejen til magt og indflydelse gøres officielt og universelt gældende i hele Frankrig. *Villers-Cotterêts* forordningen var dermed et af de første tegn på, den franske stats interesse for det *franske sprogs status*. (ibid.: 22)

Et andet meget tidligt eksempel på statusplanlægning i Frankrig var Phillippe de Navarres bestemmelse fra det 13. århundrede, der afgjorde, at alle kongelige bekendtgørelser i Nordfrankrig skulle skrives på fransk (Greenfeld 1992: 99). På dette tidspunkt talte den franske befolkning som sagt stadig forskellige dialekter, og fortsatte med dette indtil François I fremførte *Villers-Cotterêts* forordningen (Judge 2000: 72). Efterfølgende gjorde *Code Michaud* i år 1629 fransk obligatorisk i registreringerne af dåb, bryllupper og begravelser (Andersen 2009: 11). Ifølge Hastings var et skift til et fælles administrationssprog en vigtig baggrund for skabelsen af nationen, fordi alle befolkningsgrupper er i forbindelse med det.

Denne lovgivning omkring brugen af det franske sprog blev en realitet på grund af en større centralisering og udviklingsproces med rødder tilbage til områdets tid som romersk provins (Judge 2000: 72). Følgerne af dette var et større statsapparat, hvilket gjorde indførelsen af det fælles sprog en nødvendighed, for at gøre administrationen lettere.

e. Fransk sprogpolitik og -planlægning

Hvis man ser på Frankrigs eksekvering af status- korpus- og tilegnelsesplanlægning (se afsnit 3), bidrog disse til at forbinde det franske sprog og dermed den franske stat med stor prestige. Beherskelsen af fransk blev en mulighed for social opstigning (Boll-Johansen 1992: 51). Hvis man ser på tilegnelsesplanlægningen, blev denne formuleret umiddelbart efter revolutionen. Tilegnelsesplanlægningen sørgede i Frankrig for en national sproglig enhed. Dette skete ved udbredelsen af standardfransk gennem skolesystemet, som blev anset som en vigtig demokratiserende faktor (Judge 2000: 73). Det er netop i denne sammenhæng, at man hævder inden for den konstruktivistiske tilgang, at dette har været et forsøg på at skabe en nation fra

bunden af eliten. Tilegnelsesplanlægningen var et politisk projekt som ikke skabte begejstring hos alle (ibid.: 74), men standardfransks prestige betød, at mange så fordele ved et sprogskifte. Man kan påstå at revolutionen fulgte tidens sociale tendenser, og på den måde blev denne politik en succes hos befolkningen (Andersen 2009: 18). Sammenhængen mellem sprogpolitikken og samfundsudviklingen var her en realitet.

Det franske sprog blev ved hjælp af statens tilegnelsesplanlægning et altoverskyggende element i fransk kultur. Mange mener som den franske forfatter Antoine de Rivarol⁴ (1753-1801), at det franske sprog *er selve Frankrig* (Boll-Johansen 1992: 46). Denne store følelsetilknytning til sproget, som har haft en enorm indflydelse på den franske selvforståelse er sket på basis af denne sprogplanlægning: status-, korpus-, og tilegnelsesplanlægningen (Andersen 2009: 19). Selvom sproget har haft en stor indflydelse på den franske identitet og er i nogle tilfælde bærer af denne, har sproget ikke skabt den franske nationale identitet alene. Ifølge Smith er den franske identitet formet af nyfortolkninger af gamle myter og symboler over *la longue durée*. I dette tilfælde kan den franske sprogpolitik og nationsopbygning ikke tolkes som at være udelukkende en konstruktivistisk konstruktion eller et udtryk for den naturgivne essentialisme. Den kan i højere grad, gennem etnosymbolistiske øjne ses som et produkt af ændringer i samfundet og nyfortolkninger af nationale symboler, i form af centralisering som på denne måde bidrog til at gøre sproget til et samlende element både dengang og i dag (Andersen 2009: 19).

Man kan deraf konkludere, at tilegnelsesplanlægningen har været en vigtig brik i den franske sprogplanlægning samt statusplanlægningen som bliver understreget allerede ved indførelsen af *Villers-Cotterêts* forordningen. Man har ligeledes gjort brug af korpusplanlægningen i den franske nationsopbygning. Den franske stat har således siden 1500-tallet og op til i dag styret og reguleret sproget ud fra en politisk dagsorden gennem korpusplanlægningen. Denne regulering og nyfortolkning af sprogets former har udmøntet sig i en stærk kodificering og standardisering af sproget. I denne proces ser man dannelsen af sprogakademiet: *l'Académie Française* som blev oprettet i 1635. *L'Académie Française* er en sprogpolitisk institution med korpusplanlægning som ansvarsområde (Christensen 2004: 69).

---

⁴ Antoine de Rivarol (1753-1801) fransk forfatter og royalist

f. Fransk sprogpolitik i nyere tid

I sin bog "*Une nouvelle France*" skriver den tidligere franske præsident Jacques Chirac, at alle børn i EU bør lære to fremmedsprog, således at det franske sprogs udbredelse sikres. Dette ville anses som *et kulturelt fremskridt, der virker befordrende på den europæiske samhørighed* (Bakman 1996: 7). Gabriel de Broglie⁵ argumenterer på samme måde som Chirac, men han mener dog, at Europa vil stå stærkere ved at tale med én fransk stemme. I Frankrig lægges der fransk tale ind over stemmerne i udenlandske film, da man søger at udrydde engelske ords indtrængen i sproget. Det er forbudt at bruge andet end fransk i al annoncering, og der sættes kvoter for hvor megen udenlandsk musik, der må spilles på de franske radiostationer. (ibid. : 8) Der er også tale om udbredelse af sproget, når Frankrig søger at styrke det franske sprogs status i internationalt samarbejde. Franskmændene har altid ført en centralistisk, styrende og imperialistisk sprogpolitik. Hensigten er i dag som tidligere at holde sproget rent og at sikre det en plads som internationalt verdenssprog. (ibid. : 10)

Opfattelsen af at det franske sprog er bærer af universelle værdier, som hele menneskeheden kan nyde godt af, spiller en vigtig rolle i motivationen for såvel forsvar som udbredelse af sproget den dag i dag. (ibid. :10)

Den franske lingvist Louis-Jean Calvet definerer sprogpolitik i dag som samtlige bevidste autoritative valg, der træffes inden for området, hvor sprog og samfund står i tilknytning til hinanden. Ifølge Calvet kan sprogplanlægning eller sprogpolitik udmønte sig i en *action sur la langue* (indgriben i forhold til sproget) og en *action sur les langues* (indgriben i forhold til flere sprog), eller begge dele. Calvet's *action sur les langues* opdeles i tre kategorier, nemlig: *Choix de la langue nationale* (valg af nationalsprog), *Organisation du plurilinguisme* (organisering af flersprogethed) og *Répartition fonctionnelle* (funktionel fordeling) (ibid.: 11). Den første kategori, valg af nationalsprog, vil ofte gå tilbage og medføre en *action sur la langue*, som *le ministère de la Francophonie* indførte i fastsættelsen af de sproglige normer - mht. terminologi, udtale og ortografi mv. Dette er en slags sprogligt forsvar. Konkret kan sprogplanlægning således beskæftige sig med et sprogs form og struktur, dvs. fastsættelse af den sproglige norm for et

---

⁵ Gabriel de Boglie tidligere næstformand i "Haut Comité de la langue française"

givet rigsmål. Men sprogplanlægning kan også vedrøre sprogets rolle i samfundet, dvs. f. eks. den status sproget indtager i forhold til andre sprog. (ibid.). Calvet har blandt andet beskæftiget sig meget med sprogpolitik og sprogplanlægning i udviklingslande, eksempelvis tidligere kolonier, hvor sprogpolitik ofte er et meget vigtigt led i en selvstændighedskamp og en del af nationsopbygningen (ibid.: 12).

Et dekret fra år 1987 udarbejdet af den franske stat dikterede, at en lang række amerikanske ord nu skulle udskiftes med nye franskklingende ord, men det blev ikke anset af alle franskmænd som noget, der skulle tages helt bogstaveligt. Én ting er imidlertid de officielle dekreter, en anden er det virkelige liv. Enhver der slår op i en fransk avis behøver ikke at lede længe for at kunne lave sig en hel lille samling af forbudte ord. Den slags modsigelser mellem teori og praksis er så almindelig, at man kan fristes til at mene, at de hører med til fransk identitet (Boll-Johansen 1992: 207). En stor del af de unge franskmænd synes f.eks. også, at det er *smart* at bruge et amerikansk ord i stedet for et mere velkendt og hjemligt et af slagsen, ligesom det engang var smart at bruge *franske* ord (ibid. : 208).

Sprogligt har en af det franske sprogs største udfordringer i nyere tid været udviklingen af terminologier, der passer til den moderne teknologiske verden (Judge 2000: 76). Her er amerikanske eller engelske ord blevet dominerende på områder som computer-videnskab, elektronik, massemedie industrien, sport og livsstil, (Boll-Johansen 1992: 207). Det er derfor ikke noget nyt, når de unge franskmænd bruger et engelsk ord eller to i en sætning. Ord som : *walkie-talkie, bowling, skating, jogging* osv. Det er ord, som franskmændene har måtte låne fra deres anglo-saksiske venner.

I dag fortsættes der stadig på at udvikle det franske sprog. Det har nu vakt stor furore blandt lingvister, at der nu er gennemført 2. 400 ændringer i det franske sprog, så det bliver lettere for skolebørn at stave f.eks. løg: nu må man godt skrive *ognon* istedet for *oignon*. *Académie Française* står bag revisionen, som blev besluttet allerede i år 1990. (Aagaard 2015).

4.3 L'Académie Française

Med et stort fokus på korpusplanlægningen i Frankrig ønskede man i det 17. århundrede for alvor at interessere sig for sprogets form og en standardisering af dette. Man ønskede at

fastsætte grammatiske regler samt normer for ortografi og fonetik, således at det franske sprog fik en standardiseret form. Til denne store opgave nedsatte den franske statsmand og hærfører Armand-Jean du Plessis, hertug af Richelieu, et ganske særligt udvalg, og i år 1635 bliver *L'Académie Française* oprettet. (Bakman 1996: 22) Richelieu lagde akademiet ind under kronen, idet han indså fordelene ved ensartethed i brugen af fransk i den stadig mere centraliserede og omfattende administration (Andersen 2009 : 13). Medlemmerne af *L'Académie Française* var håndplukket. De blev udvalgt i Frankrigs adelstand, og dette fik nødvendigvis indflydelse på *hvilket* fransk, der kom til at danne model for den sproglige norm. Hermed blev kimen lagt til en sprogudvikling, der søgtes styret fra oven af eliten. (ibid.: 23).

Op til i dag er der blevet oprettet adskillige komiteer med det formål at beskytte det franske sprogs integritet og sikre korrekt sprogbrug, i form af at udvikle grammatikker og ordbøger. De seneste oprettede komiteer er *Conseil supérieur de la langue Française* og *Délégation générale à la langue Française et aux langues de France* fra henholdsvis år 1989 og år 2001 (Andersen 2009 : 13).

4. 4 Franske sproglove gennem tiden

Ved *Villers-Cotterêts* forordningens eksekvering i år 1539, opstod der en pludselig større interesse for sproget i Frankrig. Dette medvirkede til at der efterfølgende blev udarbejdet flere love til indramningen og standardiseringen af sproget, hvilket gav en rettesnor for indlæringen af sproget i undervisningen på skoler og universiteter. I år 1794, efter revolutionen blev der foretaget en empirisk undersøgelse: *L'enquête de l'Abbé Grégoire*. Denne undersøgelse viste at ud af i alt 25 millioner franske indbyggere kunne 6 millioner hverken tale eller forstå fransk, 6 millioner kunne ikke tale men forstå fransk og 3 millioner, ca. 12 procent af befolkningen - havde fransk som modersmål (ibid. :24). I år 1794 bliver *Loi no 118 du 2 Thermidor* vedtaget. Dette betød at det nye styre krævede et og samme sprog: det franske for én samlet nation (ibid. : 23).

Efterfølgende bliver "Loi Jules Ferry" vedtaget i år 1886, denne lov kræver hermed gratis, obligatorisk skolegang for alle med undervisning på fransk (Bakman 1996:25). Grunden til dette tiltag var, at den franske befolkning skulle gøres til *ægte franskmænd*, hvor introduktionen af

standardfransk skulle udrydde de sproglige forskelle, der kunne blive en mulig trussel for skabelsen af en homogen nationalstat (Andersen 2009: 15). Skolesystemet skulle således bidrage til demokratiet ved at lade alle være sproglige ligemænd gennem udbredelsen af den administrative elites standardfransk til hele befolkningen (Judge 2000: 73). De andre franske dialekter blev derfor, forvist til den private hjemlige sfære (Ibid.: 49). I dag kan nogle skoler tilbyde undervisning i regionale sprog (ibid.: 67), dog findes der stort set ingen franskmænd, der udelukkende taler et regionalt sprog i Frankrig i dag (ibid.: 46). Ud fra dette kan man udlede, at det nationale skolesystem i Frankrig er et produkt af revolutionen, hvor ideen om en stat, hvor alle står lige, ikke har plads til regionale sprog i skolesystemet, da dette blev betragtet som et levn fra den feudale fortid (ibid.: 72). Den franske stat ønskede derfor at alle franskmænd skulle tale et fælles sprog, og der måtte derfor etableres et fælles skolesystem.

Senere bliver *Loi Deixonne* vedtaget i år 1951. Der tilbydes nu frivillig undervisning i baskisk, bretonsk og occitansk, og i år 1975 bliver korsikansk tilføjet i loven (Bakman 1996: 25). *Loi Bas-Lauriol* vedtages i år 1975, loven vedrører det franske sprogs anvendelse inden for landets grænser og påbyder brugen af fransk i al forbrugerinformation (ibid.:26).

Ved at kigge på den franske sprogpolitik gennem en historisk dimension er den aktuelle franske sprogpolitik et produkt af den historiske tradition for statslig indgriben overfor sproglige forhold i Frankrig. I stedet for en kronologisk gennemgang af fransk sproghistorie fra Frankrigs dannelse op til i dag, vil der i følgende afsnit hellere blive fokuseres på udvalgte begivenheder og temaer, i forhold til staten, sproget og landets myter, der kendetegner fransk sproghistorie. Som et led i nyfortolkningen af sproget, fortsætter eliten sin konsekvente indgriben i det franske sprogs udvikling (ibid.: 17).

4.5 La Pléiade

En af de første og vigtigste aktører i forhold til udbredelse af det franske sprog er digterkredsen *La Pléiade*. Med navne som Pierre de Ronsard (1524-1585) og Joachim du Bellay (1525-1560) i spidsen, forsøgte der i praksis at vise hvilke højder det franske sprog kunne nå inden for poesien (Toftegaard 2004: 85). På samme måde forestillede du Bellay sig, at franskmændene udplukkede dele fra den antikke kultur for at forskønne og ære det franske sprog og trække

dels landets befolkning - nationen - dels andre kulturer efter sig i en fortryllet fascination af det franske sprog. (ibid.:90)

Joachim du Bellay's værk fra år 1549: "Défence et illustration de la langue francoyse"⁶, understreger sprogets medfødte kvaliteter og egnethed som litteratursprog på en helt anden måde end latin (Herslund 2015: 199). Her argumenterer han også for at det franske sprog og, at den franske kultur nu var kommet på højde med det antikkens sprog og kultur, og var klar til at overgå dem ved hjælp af François I' s Villers-Cotterêts forordning, som gjorde fransk til officielt administrationssprog. (Toftegaard 2004:84). Du Bellay sætter her triumf på ved at opfordre franskmændene til at skrive på deres eget sprog og være stolte af Frankrig (ibid.). Du Bellay mente, at modersmålet er en afgørende del af den skrivendes identitet. Han argumenterede derfor for at skrive på fransk, ikke blot for at være loyal overfor Frankrig, for at være *en ven af Frankrig*, men også for at være loyal overfor *sig selv*. (ibid.:88)

Ifølge du Bellay er mange af de europæiske sprog ikke naturgivne en gang for alle, ligesom planter der har et tilhørende rodnet, men menneskeskabte, og dermed åbne for udviklingen og dyrkning. De tilhører ikke det organiske område, men viljens domæne. (Toftegaard 2004:85) La Pléade digterne bearbejder sproget, så det bliver mere klart, de rensner sproget: for dialektiske ord og vendinger for at bevare det franske sprog. En af grundene til denne særlige indsats for at bevarelsen af sproget, skyldes også at fransk opfattes som det mest oprindelige og originale sprog. Bearbejdningen af sproget har derfor som mål at genfinde sprogets oprindelighed og originalitet. (Rickard 1992: 8). Ifølge Smith foretager La Pléade en nyfortolkning af sproget, med det formål at gøre fransk mere smukt, mere æstetisk og til et mere poetisk sprog. Du Bellay mente at udviklingen eller nyfortolkningen (jf. etnosymbolismen) af sproget skulle forskønne det endnu mere. Igennem denne forskønnelse af det franske sprog arbejdede La Pléade på at gøre det franske sprog overlegent over for sprogets største konkurrent - det italienske.

Den vægt som blev lagt på at bevare sprogets rigdom, i form af en renselse for alle mulige former for dialekt- og fagudtryk, bliver optrappet af senere generationer, som typisk forsøger at indskrænke renæssancens ordrighed for i stedet at opstille et ideal, der bygger på præcision og

---

⁶ "Forsvar for og berømmelse af det franske sprog"

klarhed. Således ser digteren François de Malherbe (1555-1628) sig som *smagsdommer*, der ikke undser sig for at udgive rettede og kommenterede udgaver af andre digteres produkter (Herslund 2015: 199). Her bliver der *renset* for udtryk, som stammer fra andre dialekter, i et forsøg på at gøre fransk mere klart, og fjerne alle disse 'urene' udtryk. Denne holdning institutionaliseres ved oprettelsen af Det Franske Akademi i år 1635, og dette dominerer hele 1600-tallets klassiske litteratur. Dette akademi kommer i den grad til at præge selve den franske identitet, som fremstår mere og mere institutionaliseret. Dette kommer til udtryk hos forfatteren Antoine de Rivarol som i 1784 udtaler: "*Hvad der ikke er klart, er ikke fransk*". (ibid.)

4.6 Det universelle sprog

I anstrengelserne for at forbedre og nyfortolke det franske sprog gennem blandt andet La Pléade digterne, bliver det franske sprog også fortolket op igennem oplysningstiden. I filosofiens tidsalder fortolker filosofferne det franske sprog. I 1700-tallet bliver det franske sprog brugt flittigt til at udbrede og forklare de nye ideer inden for filosofien. Årsagen til at det netop er det franske sprog, der bliver brugt til udbredelsen af de nye filosofiske visioner, er fordi fransk bliver anset som det eneste sprog, der kan belyse disse budskaber på den mest formålstjenlige måde. Det franske sprog bliver vurderet til at være det mest abstrakte og logiske sprog, der bygger på fornuft og tolkes som universelt. Fransk var derfor også elitens sprog og derfor bedst egnet til at udbrede disse nye ideer. Med internationalismens udbredelse i denne periode, bliver det franske sprog derfor mere og mere udbredt (Herslund 2015: 200). Oplysningstiden var således en helt særlig tid i forhold til udviklingen af det franske sprog. De franske oplysningsfilosoffer fik stor medvind, og da de udtrykte sig på fransk, medførte dette, at det franske sprog blev opfattet som et sprog, der formidlede nye idéer (Johansen 2009: 25).

Under revolutionen kaldte de revolutionære sproget for *la langue de la liberté* - sproget var bærer af revolutionens ånd. Her nyfortolker (jvf. etnosymbolismen) franskmændene således det franske sprog, så det passer til tidsånden under revolutionen. Dette kædes direkte sammen med revolutionens budskab om frihed, lighed og broderskab. I Frankrig er det nemlig således, at man undertiden omtaler det franske sprog som en person – en levende organisme,

som man skylder både fremskridt, retfærdighed, frihed og civilisation. Dette betyder, at sproget har en central rolle i den franske selvforståelse. Det er det verdenssyn, man proklamerede med revolutionen og menneskerettighedserklæringen, der i dag danner rammen for Frankrigs fællesskabsfølelse (ibid.). I 1700-tallet sker der denne nyfortolkning af det franske sprog, som bliver bærende for et bestemt tankesæt og en specifik ideologi.

Det franske sprog bliver således til det universelle sprog på grund af dets angiveligt abstrakte og logiske opbygning. Med sprogets unikke grammatiske ordstilling, som er styret af den naturlige fornuft ifølge Antoine de Rivarol, med: subjekt, verbum, objekt. Denne ordstilling anses for at udtrykke det universelle, at der først er en handlende, som udfører en handling, som så går ud over en anden (Herslund: 2015: 200).

Selvom sproget først blev indskrevet i forfatningen i år 1992, er der ingen tvivl om dets hovedrolle i den nationale identitet. En kerneværdi for fransk identitet er *l'humanisme*, altså *det alment menneskelige* på godt og ondt. Denne værdi ses som inkarneret i sproget i overensstemmelse med dets universelle karakter (ibid.: 201).

Man hører ofte franskmænd erklære deres kærlighed til det franske sprog. Og man giver samtidig udtryk for, at det netop er sproget, der skaber den nationale identitet, som den franske forfatter Fernand Braudel (1902-1985) nævner det i sin bog *L'identité de la France* som blev udgivet i år 1988: "*Det franske sprog er exceptionelt vigtigt. Det franske sprog er Frankrig*". (Boll-Johansen 1992: 46)

En anden forfatter og filosof som har gjort det til en livslang mission at udbrede det franske sprog som det universelle sprog, er oplysningstidens Jean-Jacques Rousseau. Som i sit værk *Émile ou l'éducation* fra år 1762, præciserer hvordan sprog og national identitet hænger sammen. Her argumenterer Rousseau for, hvordan hvert sprog sætter grænserne for, hvad der kan siges og tænkes af en gruppe mennesker, der udtrykker sig på det (ibid.: 46). Rousseau arbejder også meget med fornuften. Han hævder, at fornuften rangerer højest og derefter kommer sproget. Ifølge Rousseau er det franske sprog baseret på fornuft, og da fornuften er universel konkluderes det derfor, at det franske sprog er universelt (ibid. : 47).

Et meget illustrerende eksempel på det franske sprogs universalitet, er i det 18. århundrede hvor det var en kendsgerning, at fransk fungerede som den vestlige verdens *interlingua*⁷. Når Voltaire rejste til Berlin og Diderot til St. Petersborg, behøvede de ikke at lære fremmede sprog eller sætte sig ind i fremmede kulturer. Sprogene ved begge hoffer var franske, og monarkerne satte en ære i at beherske den franske kulturs koder. Oplysningstidens franske intelligentsia var kulturambassadører for *la grande nation* i hele den vestlige kulturkreds. I dette århundrede blev den franske selvforståelse således for alvor båret op igennem historien af *det franske sprogs universalitet* (ibid.). Dette drejer sig mere om national ideologi end om en lingvistisk underbygget argumentation, men det afgørende er, at synspunktet op gennem historien har haft stor gennemslagskraft i Frankrig og spillet en betydelig rolle som element i den franske selvforståelse.

Igennem alle etaperne af begrebets udvikling og fortolkning kan man i slutningen af det 19. århundrede, se hvordan Frankrig specifikt fremhæver de franske værdier. Tanken om at det franske sprog er universelt, er det samme som at hævde den franske nations forrang, som man netop gjorde (ibid.: 48).

Det franske sprog kan derfor betegnes som et udtryk for et bestemt verdenssyn, der kommer til udtryk i litteratur, politik og samfundsvidenskaben. Sproget er på denne måde udtryk for en bestemt filosofisk strømning, en særlig rationalisme, som går helt tilbage til Descartes⁸, der som arbejdede videre med oplysningstankerne, som gennem det franske sprog bliver udtrykt på en helt bestemt *fransk* måde. Franskmændene gør derfor utrolig meget ud af sproget, fordi fransk er et egnet sprog til at udtrykke disse tanker, der formidles inden for filosofien.

Den engelsk fødte poet og professor Michael Edward, som blev det første engelske medlem af det franske akademi i år 2013, konstaterer et meget interessant aspekt ved det franske sprog. Edward's bider mærke i, at når han udtrykker sig på fransk, udtrykker han sig meget mere rationelt end på engelsk, han har bemærket, at han udtrykker sig på en måde, der er meget tættere på virkeligheden. (Chrisafis 2013) Dette er en interessant iagttagelse, da de engelske

---

⁷ Interlingua, internationalt kunstsprog, der oprindeligt er udsprunget af bestræbelser i 1920'erne på at fremme international forståelse ved at anvende ordstammer, der forekommer i en bred vifte af europæiske hovedsprog, herunder det internationale ordforråd inden for videnskab, teknik og kultur.

⁸ René Descartes (1596-1650), fransk filosof og matematiker

oplysningsfilosoffer havde ry for at tage udgangspunkt i virkeligheden, hvor de franske tog udgangspunkt i nogle overordnede ideer. Som Edwards selv fortæller: "French is not just another language, it's another way of understanding the world, a way of being, of sensing emotion." (ibid.)

Dette er en interessant tanke, da dette understreger, at det franske verdenssyn især er tilknyttet sproget. Det skyldes også, at når det franske sprog mister terræn, så mister den franske filosofiske tradition også terræn og dermed også fransk litteratur, kultur og videnskab. Det gør derfor ondt hos franskmændene at se det franske sprog svinde mere og mere ind i kraft af den øgede brug af engelsk.

a. Den franske klarhed

At det franske sprog var eller er universelt og myten om det franske sprogs klarhed, har blandt andet haft den praktiske betydning, at franskmændene ikke har været overvældende interesseret i at lære andre sprog. Forfatteren Antoine de Rivarol nyfortolker den franske tanke og det franske sprog, som menes at være præget af større klarhed end andre nationers tanker og sprog. Tanken om *la clarté de la langue française* er gentaget så ofte, at den for mange franskmænd har fået karakter af sandhed (Boll-Johansen 1992: 51), som er med til at fremme en god solid fransk selvforståelse. *Det som ikke er klart er ikke fransk* (ibid.: 48).

Hvis fransk er det mest perfekte sprog, er det urimeligt at spille tid og kræfter på at lære mindre fuldkomne tungemål. Dette argumenterede Rivarol også for: "Franskmænd behøver ikke at rejse eller lære fremmede sprog, fordi han overalt genfinder sit eget" (ibid.: 53)

Man kan med rette argumentere for Smith's nyfortolkning gennem historien, når der er tale om den franske klarhed. Her illustreres en sand *genopfindelse* af kvaliteter inden for det franske sprog via historien og nationale symboler. Dette var netop hovedtanken bag Smith's etnosymbolske forestilling af en kontinuitet inden for sprogets udvikling.

5. Frankrigs selvforståelse i nyere tid, med sproget i centrum

5.1 EU medlemskabet og det franske sprogs rolle

Det europæiske samarbejde blev i sin tid anset af Frankrig som en organisation, der kunne fremme udbredelse af det franske sprog. I 1950-1960'erne, ved dannelsen af den Europæiske Union, bestod EU blot af 6 lande (bl.a. Frankrig). Dette blev betragtet som en oplagt chance for at udbrede det franske sprog og hermed de franske værdier. På trods af det i dag øgede EU samarbejde står Frankrig overfor en udfordring når det gælder det franske sprogs placering i forhold til den massivt voksende internationale betydning af engelsk. (Judge 2000: 44).

a. Det franske sprog i EU

I starten af 1990'erne var fransk det vigtigste sprog i Bruxelles. Det var det eneste sprog, der var tilladt i Kommissionens presserum. Størstedelen af lovgivningen blev udarbejdet på fransk, og det var umuligt at gøre forretninger i byen uden at kunne mestre det franske sprog. Udvidelsen af EU med 16 lande, hvor engelsk er det normale andetsprog, har dog væltet det franske sprog af pinden i denne sammenhæng. (Harding 2015)

I løbet af bare en enkelt generation er engelsk blevet kontinentets ubestridte lingua franca. Ifølge en Eurobarometer-undersøgelse i 2012, tales engelsk af 38 % af europæerne sammenlignet med fransk som kun tales af 12 %. En fjerdedel kan læse en avis, forstå tv-nyhederne og kommunikere online på engelsk. Ca. 5 % kan gøre dette på fransk. Over to tredjedele af de adspurgte i denne undersøgelse sagde, at engelsk var et af de to mest nyttige sprog, sammenlignet med 16 %, som mente at det var fransk. (ibid.)

Et positivt aspekt ved det engelske sprogs udbredte dominans i Europa er, at for første gang siden Romerriget har Europa nu et sprog, som en stor del af det europæiske folk kan kommunikere med hinanden på - nemlig, det engelske. Dette er beundringsværdigt i sig selv, da det gør det nemmere at rejse, kommunikere bedre og lettere gøre forretning. Men mest af alt giver dette europæerne noget, de kan være fælles omkring.(ibid.)

Dette har samtidig medført, at det franske sprog ikke længere ses som et fælles sprog i europæisk sammenhæng, da det i dag er engelsk, der har taget over i denne kontekst. I dag mener således fire ud af fem europæere, at det er vigtigt for deres børn at lære engelsk, sammenlignet med at 20 % mener det samme for fransk. Dette er en nedgang på 13 % i det seneste årti. (ibid.)

Hvis man ser nærmere på sproget i forhold til det daglige arbejde i EU har man på nuværende tidspunkt tre arbejdssprog i EU-institutionerne - fransk, tysk og engelsk. Derudover har man tolkning eller oversættelse af de fleste møder og dokumenter til alle 24 officielle sprog. Omkostningerne ved dette er over 1,0 mia. € om året og vil stige, som EU tager nye medlemmer ind. På et tidspunkt, hvor alle europæiske regeringer er nødt til at foretage smertefulde budgetnedskæringer, mener man at EU-institutionerne bør gøre det samme. Der er dog delte meninger omkring spørgsmålet, om EU-institutionerne bør vedtage et fælles sprog, når de kommunikerer ud til borgerne.(ibid.)

b. Promoveringen af det franske sprog i EU

I et forsøg på at fastholde brugen og tilstedeværelsen af det franske sprog i EU- institutionerne, satte man i år 2004 et projekt i værk. Dette projekt, hvis initiativtager var Frankrigs Frankofoni agentur, havde til formål, at diplomater og højtstående embedsmænd fra de nyeste medlemsstater skulle lære fransk og bruge fransk i EU.

Denne sproglige *træningslejr* for Østeuropas diplomatiske elite blev et af de mest innovative projekter fra Frankrigs Frankofoni agenturs side, som havde til formål at standse tilbagegangen af det franske sprog. (Gentleman 2004)

Ifølge det Franske Frankofoni agentur, er det især i EU sammenhæng farligt at fremme den ensartethed, som det engelske sprog udbreder. Når alle anvender engelsk, fører det til det resultat, at andre sprog som for eksempel fransk bliver knust. De folk, der arbejder i EU taler alligevel ikke korrekt engelsk, men et sprog man inden for EU-sfæren kalder *Bruxellish*, som er en blanding af ikke grammatisk korrekt engelsk og andre sprog. Det Franske Frankofoni agentur

mener derfor, at det ikke vil skade at lære de nyeste medlemmer at anvende det franske sprog i EU sammenhæng i stedet for det engelske. (ibid.)

c. Større flersprogethed i EU

Et andet initiativ, der er blevet taget i forsøget på at bevare nationalsprogene i EU, er at franske lovgivere og embedsmænd er begyndt at arbejde mere på at fremme flersprogethed i stedet for kun at fremme fransk. Som nævnt tidligere, har de franske myndigheder i årevis forsøgt at kæmpe imod den faldende brug af det franske sprog i Den Europæiske Union og andre internationale organer, ved at bede franskmændene om kun at tale fransk på offentlige møder.

Et illustrerende eksempel på denne tendens er, da tidligere præsident Jacques Chirac engang stormede ud af et møde i Bruxelles, da hans landsmand Ernest-Antoine Seillière, leder af EU's erhvervsorganisation UNICE, vovede at tale engelsk. Seillière argumenterede allerede dengang for, at grunden til brugen af det engelske sprog frem for det franske var, at det engelske var arbejdssproget (*language of business*⁹).

I Bruxelles har franske diplomater og politikere stort set accepteret, omend modvilligt, tanken om, at fransk har mistet sin overlegenhed til engelsk, som er blevet det vigtigste arbejdssprog i EU-institutionerne. (Euroactiv 2013)

Som tidligere nævnt i opgaven, har man i Frankrig selvfølgelig ikke opgivet forsvaret og udbredelsen af det franske sprog blandt andet ved hjælp af 'Défense de la Langue Française' og 'La Francophonie', man har blot de seneste år *kastet håndklædet i ringen* inden for EU-régi og accepteret omstændighederne. Retorikken har dog ændret sig i kraft af accepten af, at det franske sprog har mistet terræn især i EU-institutionerne. Man er begyndt at skifte fra en udelukkende defensiv holdning, fra at forsvare og udbrede fransk for enhver pris. Man er således begyndt at omfavne aspektet omkring flersprogethed, som er med til at inkludere det franske sprog og dermed mange andre. Franskmændene har på den måde nyfortolket det franske sprog igen inden for nyere tid. Det

---

⁹ *Langue de travail*

franske sprog skal nu betragtes som et sprog der bidrager til mangfoldigheden ved hjælp af udbredelsen af flersprogetheden.

Den franske politiker Philip Cordery mener i denne sammenhæng, at for at forsvare det franske sprog, skal franskmænd lære andre sprog som engelsk, for at kunne forsvare sproglig mangfoldighed i stedet for blot udelukkende at forsvare det franske sprog. Denne ændring i synspunkt skal ifølge Cordery starte allerede i folkeskolerne, hvor der skal være mere fokus på, at unge lærer blandt andet engelsk og andre fremmedsprog. Som han selv siger: 'Den bedste måde at forsvare fransk på er, at vores børn ikke kun taler ét sprog'. Han argumenterer derfor for, at hvis man taler mere end et sprog, er det lettere at forsvare sproglig mangfoldighed, som i dette tilfælde inkluderer fransk. (ibid.) Ifølge Philip Cordery skal der derfor kæmpes for tosprogethed, da det i dag er et faktum at engelsk har vundet.

Derudover tænker Cordery også i en international dimension. Han kæmper for at indføre tosprogede klasser i skolerne uden for Frankrig, så flere udlændinge kan lære fransk på den måde at slå et slag for både fransk men også for flersproget mangfoldighed. Mange franskmænd betragter Cordery's synspunkter som provokerende, men den franske elite har dog taget Cordery's ideer til sig.

Frankofoniens faste repræsentant ved EU, Pietro Sicuro, erklærede således, at fransksprogede ideer og indflydelse var mindst lige så vigtige som selve sproget. Det er derfor vigtigt, at udlændinge er i stand til at hamle op med franske debatter, at mestre en grundlæggende forståelse af fransk er derfor nødvendig. Det er derfor vigtigt ifølge Pietro Sicuro at det franske sprog og Frankofonien er åbent for alle.

Selvom det engelske sprog har vundet over det franske i EU perspektiv, er der bemærkelsesværdigt nok alligevel stadig plads til det franske sprogs indflydelse internationalt. Diplomater taler stadig, den dag i dag fransk til officielle møder, da man stadig indenfor diplomatiet anser fransk som et arbejdsprog. På denne måde sker der stadig en udbredelse af det franske sprog på den internationale scene gennem diplomatiet.

Denne promovering og udbredelse af det franske sprog bliver som nævnt taget meget seriøst i den frankofone verden. Repræsentant for Île-de-France-regionen i Bruxelles, Françoise Chotard mener som mange andre franskmænd, at det er vigtigt at fremme franske ideer og initiativer proaktivt og i en bredere europæisk sammenhæng, med fokus på alliancer for at få tingene i bevægelse. Der skal sættes mere ind på flersprogethed end defensive handlinger i form af at lukke alle andre sprog ude undtagen fransk, man skal derimod imødekomme alle sprog inklusiv det franske. (ibid.) Frankrig har i denne forbindelse ændret deres sprogpolitik til at fokusere på mangfoldighed og flersprogethed i håbet om at fransk kan komme ind og bidrage med franske ideer, fransk verdenssyn og fransk tanke-sæt.

5.2 Globaliseringens indflydelse på Frankrig og sproget

Franskmændene har været mindre positive overfor globaliseringen end andre nationer. Hvis man tager udgangspunkt i den franske selvforståelse, er det statens opgave at beskytte nationen mod trusler udefra, som et resultat af historisk og filosofisk arv (Pedersen 2013). Frankrig har dog i det seneste årti været dygtige til at tilpasse sig på deres måde. Stille og roligt har landet således været yderst effektiv til at tilpasse sig globaliseringen. Dette er ikke det billede, man normalt forbinder med den franske reaktion på globaliseringen. Men som tidligere bemærket i nogle af de forrige afsnit har Frankrig en unik evne til at nyfortolke sig selv og især det franske sprog.

Selvom Frankrig som nation fra start har været negativ overfor globaliseringen, har landet efterhånden tilpasses sig, men ikke uden en del udfordringer (Gordon and Munier 2001: 22). En af årsagerne til dette er, at Frankrig er meget stolt af sin kultur og identitet, som mange franskmænd nu føler er truet af globaliseringen, som ofte sidestilles med amerikanisering. Dette er naturligvis et historisk tilbagevendende tema i Frankrig, men det er genopstået på baggrund af den måde nye teknologier, og den voksende ideologi og frihandel har bidraget til at gøre samfundet mere modtagelig for udenlandske kulturelle påvirkninger end nogensinde, især den fra USA. Med udbredelsen af internettet og andre kommunikationsteknologier, liberalisering af markedet og servicesektoren, har USA's rolle vundet større udbredelse. Denne stigende dominans fra USA's side kan især måles i form af det engelske sprogs ekspansion.

Dette har medvirket til, at franskmændene bekymrer sig mere og mere over deres kulturelle og sproglige traditioner, da disse traditioner opsummerer hele Frankrigs nationale identitet (ibid. 23-24). Frankrigs største trussel i forhold til globaliseringen er derfor ikke økonomisk men derimod kulturel. Det er ikke planøkonomiens forsvinden, der bekymrer franskmændene, men Frankrigs forsvinden (ibid.: 24). Den franske kultur og selvopfattelse bliver anfægtet af markedets liberalisering, da denne foregår på engelsk. Franskmændene bliver derfor på denne måde anfægtet af hele den globale udvikling. Det franske folk bliver således nødt til at nyfortolke deres sprog og sprogets betydning for at forsvare deres egen selvopfattelse. Her nyfortolker franskmændene det franske sprog på en sådan facon, at de sætter det franske sprog i forbindelse med begreber som mangfoldighed og flersprogethed, for at sikre inkluderingen af det franske sprog internationalt.

Ønsket om at opretholde en kultur af universel udstråling med en samtidig frygt for at miste kulturel dominans er næppe nye udfordringer for Frankrig (ibid.). I hele efterkrigstiden har Frankrig periodisk gennemgået en "*identitetskrise*", med en fortsat bekymring omkring den kulturelle dominans fra USA's side. Det nye i dag er, den måde som fransk identitet og kultur i stigende grad synes truet af globaliseringen. Mange franskmænd frygter således, at en ukontrolleret globalisering vil tvinge Frankrig til at opgive nogle af de mest markante og mest elskede aspekter af sit sprog, underholdning, kunst og kulinariske traditioner. Det der gør Frankrig til Frankrig. Disse bekymringer er tydelige i offentlige meningsmålinger, som afslører, at et flertal af franskmændene mener, at globaliseringen truer deres nationale identitet (ibid.). I denne sammenhæng er det måske ikke overraskende, at næsten alle franske politikere støtter bestræbelserne på at begrænse globaliseringen, når det medfører en påvirkning af den franske kultur og identitet (ibid.).

a. Sproget og globaliseringen

En anden grund til at globaliseringen truer fransk kultur er, at den styrker den rolle, det engelske sprog har, på bekostning af fransk, som er en fremtrædende del af den franske identitet. Faktisk ville mange franske mænd og kvinder være enige med den franske forfatter

Maurice Druon¹⁰ (1918-2009), tidligere generalsekretær for Académie Française, om at "sproget er *et folks sjæl*." For Frankrigs tidligere udenrigsminister Hubert Védrine¹¹, er det franske sprog "*vores genetiske kode*." Sprog er især vigtigt i Frankrig af flere grunde. For det første er det en af de centrale, samlende republikanske kræfter i Frankrig, "*sproget er det cement republikken er bygget på*." (Védrine: *ibid.*: 33-34)

For det andet, er sproget tæt forbundet med landets status og indflydelse i verden. Frankrig har indset, at sproget ikke længere er det internationale sprog i EU institutionerne, traktater, og for eliten, som det var engang. Man ønsker dog stadig at bevare så meget af det franske sprogs indflydelse som muligt. Som den tidligere premierminister og undervisningsminister Lionel Jospin¹² udtrykte det, "*Det franske sprog er ikke længere et magt-sprog: derimod kunne det være et mod-magt sprog?*"¹³ (Jospin 2000). Franskmandene retfærdiggør deres behov for at forsvare deres sprog på samme måde, som de begrundet deres behov for at fremme deres film, tv, musik, mad, og andre aspekter af deres identitet. Aspekter som er nødvendige bidrag til mangfoldigheden både i Frankrig og i resten af verden. Med den tidligere generalsekretær for FN, Boutros Boutros- Ghali's¹⁴ ord: "*forsvaret af det franske sprog er en kamp for at sikre, at globaliseringen ikke bliver et synonym for ensretning, og at respekten for kulturel og sproglig mangfoldighed bliver den vigtigste drivkraft for et ægte demokrati på globalt plan*." (Gordon and Munier 2001: 34). Eller for at citere Jospin igen: "*Det franske sprog kan blive et sprog der udtrykker modstand mod ensartethed i verden, afvisning af at svække identiteter, og derimod fremme den enkeltes frihed til at skabe og udtrykke sig i sin egen kultur*."¹⁵ (Jospin 2000). Her udtrykker både Jospin og Boutros Boutros- Ghali, at med det franske sprogs forsvinden mister globaliseringen også det mangfoldige aspekt, som ellers burde være fundamentet for en vellykket globalisering (Gordon and Munier 2001: 34). Som Jospin er inde på, kan fransk måske anses i dag for at være et modmagt sprog mod ensretningen og mod den nye magthaver: USA. I

---

¹⁰ Maurice Druon, var en fransk forfatter, der i 1948 fik *Goncourtprisen* for romanen *Les Grandes Familles*.

¹¹ Hubert Védrine fungerede som Frankrigs udenrigsminister mellem 1997 og 2002

¹² Lionel Jospin, Frankrigs premierminister 1997-2002. Undervisningsminister i perioden 1988-1992.

¹³ "*Le français n'est plus la langue d'un pouvoir : il pourrait être une langue de contre-pouvoir?*"

¹⁴ Boutros Boutros- Ghali, tidligere generalsekretær i FN fra 1992 til 1996.

¹⁵ "*Le français peut devenir une des langues dans lesquelles s'expriment la résistance à l'uniformité du monde, le refus de l'affadissement des identités, l'encouragement de la liberté de chacun de créer et de s'exprimer dans sa propre culture.*"

denne sammenhæng nyfortolkes det franske sprog og bliver synonym for mangfoldighed, ligestilling og flersprogethed.

Denne franske modreaktion overfor globaliseringen afspejles i høj grad, i en nostalgisk livsform, tilbage hvor Frankrig var en kulturel og politisk leder i verden. Opløsningen af det franske sprog på globalt plan afspejler også en følelse af magtesløshed overfor globale kræfter. Men i sidste ende vil globaliseringen ikke nødvendigvis tilintetgøre den franske identitet, dog er bestræbelserne for at beskytte den helt forståelige. Franskmændene er sandsynligvis mere følsomme end, de behøver at være i denne situation (ibid.: 36). Hvis man især kigger på Frankrig og franskmændenes enestående evne til hele tiden at nyfortolke sig selv og deres sprog, er der ingen tvivl om at fransk nok skal overleve og udbrede sig selv, dog på nogle andre præmisser end man havde forestillet sig tidligere.

b. Den engelske trussel

Hvis man ser på et af de første tegn på det franske sprogs svækkelse, var dette inden for diplomatiet, da fredsaftalen i Versailles blev udmøntet både på fransk og engelsk – og ikke kun på fransk som førhen. Denne tid efter Første Verdenskrig kalder franskmænd 'la crise du français' (Johansen 2009: 26).

I årene efter Anden Verdenskrig blev den amerikanske politiske indflydelse og livsstil synlig i Frankrig. At der fulgte kulturel og sproglig påvirkning med økonomisk og militær magt var i og for sig velkendt i Frankrig. Frankrigs tidligere kulturelle dominans i den vestlige verden, medvirkede også til at mange engelske ord stammer fra fransk. Fransk har derfor også selv i tidens løb optaget en række engelske ord. Men da låneord efter Den anden Verdenskrig blev amerikanske, blandede der sig politiske følelser med de lingvistiske, og gaullisterne førte en veritabel krig mod amerikanismerne i det franske sprog (Boll-Johansen 1992: 207). Gaullisterne kunne ikke nøjes med at betragte amerikanske fremmedord som en udvidelse af det franske sprogs udtryksmuligheder, det var for dem en form for kulturel imperialism, der truede den franske identitet, som sproget er en stor del af (ibid.). Man prøvede ad de officielle dekreters vej at forhindre invasionen, og det var en sprogpolitik, der overlevede general de Gaulle. I forbindelse med sprogpolitikken blev der den 2. april 1987 udsendt i *Journal officiel* en liste af

amerikanske ord, der bredte sig i det franske sprog, og som forlangtes erstattet af gode franskklingende udtryk. Man måtte nu ikke længere sige *marketing* - man skulle bruge et ord, der adlød almindelige franske sprogregler og sige *meratique* i stedet. Det blev nu også forbudt at bruge ordet *cash* og *know-how*, som blev skiftet ud med *comptant* og *savoir-faire* osv. (ibid.). Dette dekret blev underskrevet af finansministeren og undervisningsministeren og pålagde franskmændene for fremtiden at bruge autoriserede ord og undgå de udenlandske (ibid.).

Ud fra et historisk perspektiv er det svært at tro, at det franske sprog vil blive uopretteligt forurennet af udenlandske ord. Under alle omstændigheder vil fremmedord blande sig ind mellem de franske, som de franske ord har i mange andre sprog - ikke mindst engelsk. I forhold til denne problematik, er det noget man har oplevet før i Frankrig. La Pléade gjorde *rensen* af det franske sprog til deres mission 1500-tallet som nævnt i tidligere afsnit og i dag står det franske sprog som sagt overfor massive udfordringer i takt med globaliseringen med hensyn til de engelske ords indtrængen i sproget. Derfor holder man i dag stadig fast i at *rense* sproget for de engelske ord, som La Pléade gjorde i sin tid, da de rensede det franske sprog for dialektiske ord for at bevare sproget så *rent* som muligt.

Udefra set er der ikke tale om at fransk vil blive mindre fransk, hvis man siger *mail* i stedet for *courrier électronique* eller *start-up* i stedet for *jeune-pousse*, eller at engelsk ikke er blevet mindre engelsk ved brugen af ordene: *restaurant* eller *fuselage*. Internettet giver også et godt eksempel på, hvordan globaliseringen kan gå begge veje (ibid.: 37). I dag kan selv l' *Académie Française* besøges online. Og som den amerikanske journalist, Reginald Dale påpeger, er halvdelen af *hitsene* på webstedet for den franske avis *Libération* fra folk, der bor uden for Frankrig, hvilket tyder på, at internettet gør det muligt for et stort antal mennesker, at holde sig opdateret med franske nyheder og kulturel udvikling (ibid.: 38). I sidste ende vil folk kun lære fransk, hvis der er en grund til at gøre det, hvis fransk kultur, samfund og videnskab har noget at tilbyde. På samme måde kan beskyttelsen og lovgivningen være garant for, at kunstnere stadig vil skabe værker med "fransk indhold", men der er ingen garanti for kvaliteten, eller at

deres arbejde bliver "brugt." Frankrigs tiltrækningskraft som turistmål¹⁶ taget i betragtning er det rimeligt at antage, at fransk kultur og arv stadig har en masse at byde på. Som den franske forfatter og filosof Jean-François Revel¹⁷ (1924-2006) sagde det nogle år tilbage, "Hvis fransk kultur kan smadres af Mickey Mouse ... ville den være foruroligende skrøbelig." (ibid.). I henhold til Revel er fransk kultur amerikansk kultur overlegen, da der refereres til en "Mickey Mouse kultur" eller en populær kultur, når den amerikanske *kultur* nævnes. Den amerikanske kultur kan derfor på ingen måde hamle op med den franske, der er i henhold til Revel på ingen måde noget af frygte for Frankrig på dette punkt.

c. Anti-amerikanisme i Frankrig

"S'il arrivait que le français ne reste pas ce qu'il est, la première langue de travail de l'Europe, alors l'Europe ne serait jamais tout à fait européenne. Car l'anglais est avant tout la langue de l'Amérique." Georges Pompidou, Bruxelles 20. maj 1971. (Coûteaux 2006: 179)

Det var først i 1945, at amerikansk politisk indflydelse og livsstil for alvor blev nærværende i Frankrig. Der er mange grunde til, at der på dette tidspunkt opstod en anti-amerikansk bølge. For det første kan man sige, at det klassicistiske Frankrig helt naturligt måtte føle sig frastødt af den amerikanske model, fordi det nye værdisystem på næsten alle måder var det modsatte af klassicisternes. Man slap *djævelen* ind ad bagdøren sammen med de protestantiske forestillinger, om at individet var sin egen lykkes smed og definerede sin personlige sandhed. Familien, Fædrelandet, Kirken truedes af den ensomme cowboy, der kun havde sig selv at takke for alt (Boll-Johansen 1992: 206). General de Gaulle var meget målbevidst i sin vilje til at tage kampen op mod det engelske sprogs og specielt den amerikanske kulturs dominans på verdensplan. Selv i sekulariserede former var den protestantiske etik en aktivt virkende kraft i efterkrigstidens Frankrig. Via film, musik, *selfservice*, hamburgers osv. indførtes den amerikanske livsstil i det gamle katolske kulturland (ibid.: 206-207).

Hvis vi ser på definitionen af anti-amerikanisme kan det typisk beskrives som en fordom, som ofte sættes i forhold til kulturelle eller identitetsmæssige faktorer, der bidrager til at fremme

---

¹⁶ Frankrig havde 83,7 millioner turister i 2014.

¹⁷ Jean-François Revel (1924-2006), fransk filosof, forfatter og journalist

anti-amerikanske holdninger i et land. Fænomenet kan forstås som andet og mere end løse udtryk for frustration og smålig jalousi (Fich 2009: 399). Politisk og kulturel anti-amerikanisme er ikke det samme, som der ellers er tendens til tro. Begge bør anskues separat, men som to sider af samme sag, da de bygger på et fælles identitetsmæssigt grundlag, om end de ofte vil give udslag på forskellig vis. Der er overvejende konsensus om, at anti-amerikanisme i Frankrig især er et elitefænomen (ibid.: 399-400)

I forhold til denne anti-amerikanisme, der opstår i Frankrig, kan man med rette sætte lighedstegn mellem globaliseringen og amerikanismen, da globaliseringen i Frankrig startede med amerikansk indflydelse. Det amerikanske tankesæt og den amerikanske levemåde som bliver implementeret via globaliseringen bliver grundlag for anti-amerikanismen i Frankrig. Bekymringer omkring den mere og mere udbredte amerikanisme i Frankrig har som nævnt en rod tilbage til fortiden. Det franske folk bekymrede sig meget over, at kulturen og levemåden var truet, og at de efterhånden var ved at miste deres evne til deres kulturelle *rayonnement* tit og ofte til den nye globale kulturelle magt USA. Globalisering ses derfor som en ny trussel mod kultur og identitet, fordi den nedbryder de naturlige barrierer til eksterne kulturelle påvirkninger fra teknologien og naturvidenskaben (Gordon and Munier 2001: 25).

5.3 Frankofonien

Selve ordet 'Frankofoni' blev konstrueret af den franske geograf Onésime Reclus i år 1880, for at definere den flok mennesker og lande, som i forskellige henseender brugte det franske sprog. I år 1962, samme år som Algeriet blev selvstændigt, bliver ordet taget op igen i *l'organisation internationale de la francophonie* (OIF). Året der var med til at markere en afslutning på Frankrigs storhedstid som kolonimagt (Parker 2002:13).

I dag er Frankofoni en grundlæggende betegnelse for det *at tale fransk* eller for de områder, i den del af verden, hvor der tales fransk. Men der henvises også til et globalt frankofont fællesskab, som i dag er institutionaliseret i et formaliseret internationalt samarbejde. Frankofoni skrives i denne betydning normalt med stort begyndelsesbogstav (Degn 2003: 5).

Frankofoni er i denne betydning et forholdsvis nyt fænomen. Selve ordet blev som nævnt dannet i år 1880, men det var først i 1960'erne, dvs. efter afkoloniseringen, at det begyndte at vinde udbredelse i forskellige politiske ideologiske sammenhænge (ibid.). Når man taler om Frankofonien i denne sammenhæng, tæller Frankrig med, ellers forstås Frankofoni oftest som fransktalende områder uden for Frankrig. Termen dækker her over så forskellige lande som Belgien, Québec, Marokko, Senegal, Vietnam, men også over de dele af Frankrig som ligger udenfor den velkendte heksagon (ibid. : 6). Den frankofone verden bliver ofte fremstillet som en slags mega-nation eller et broderskab af nationer, der har det franske sprog til fælles (ibid.: 16). Disse nationer, hvoraf størstedelen er afrikanske, rummer tilsammen befolkninger på 200-250 millioner mennesker (Herslund 2015: 201).

Frankofonien er i dag med til at støtte myten om det franske sprogs universalitets fortsættelse, at udbrede fransk tankesæt, kultur og verdenssyn i moderne tid, ved hjælp af *Frankofonipolitikken*. Denne politik er med til at støtte de områder i verden, uden for Frankrig, hvor der tales fransk. Man må i den forbindelse erindre, at fransk stadig spiller en betydelig rolle i nogle af de tidligere kolonier, især landene syd for Sahara, men også i Maghreb-landene¹⁸. Ikke mindst fra disse områder kommer der hvert år bøger, der lovpriser det franske sprogs særlige kvaliteter (Boll-Johansen 1992: 48).

b. Det frankofone fællesskab

Initiativet til et frankofont fællesskab kom fra Afrika. Nærmere bestemt var det præsidenterne Senghor fra Senegal, Bourguiba fra Tunesien og Diori fra Nigeria, der ytrede ønske om, at Frankrig skulle oprette et fællesskab for fransktalende lande (Judge 2000: 80) (Parker 2002:14). Dette sker i år 1962, det vil sige umiddelbart efter disse landes selvstændighed (Degn 2003: 10). Den franske regering forholdt sig lidt passivt til forslaget, da den ikke var meget for at involvere sig i et post-kolonialt frankofont fællesskab af denne kaliber, hvor den kunne risikere at blive kritiseret for at praktisere både kulturel og økonomisk nykolonialisme (Judge 2000: 80). Det frankofone samarbejde foregik derfor i en årrække i forskellige fora, men når det frankofone projekt skal dateres, henvises der typisk til det møde i marts måned 1970, hvor 'Agence de la

---

¹⁸ Maghreb er den brugte betegnelse om Nordvestafrika: vore dages Tunesien, Algeriet, Marokko, Vestsahara og Mauretanien

coopératon culturelle et technique' (ACCT) blev stiftet. På dette tidspunkt var der 21 medlemslande. I år 1998, hvor antallet af medlemslande havde nået 49, fik ACCT et nyt navn: 'Agence de la Francophonie' (Parker 2002: 15). I år 1998 får organisationen sit nuværende navn, nemlig 'Organisation internationale de la Francophonie'(OIF), som i dag tæller 56 medlemslande og 14 observationslande. I *Organisation internationale de la Francophonie* mødes alle medlemmerne på et topmøde hvert femte år, hvor et af målene, der bliver arbejdet aktivt for, er forsøget på at forsvare det franske sprog i den traditionelle bastion, hvor det normalt er talt i det internationale diplomati (Gordon and Munier 2001: 35). I dag er en af Frankofoniens fornemmeste opgaver desuden, at agere som en form for modmagt til det engelske og især det amerikanske sprog og dominans. Frankofonien er derfor et vigtigt led i mangfoldighedspolitikken.

Som nævnt i starten af afsnittet var en af initiativtagerne til det Frankofone samarbejde Léopold Sédar Senghor (1906 -2001). Senghor var en fransktalende digter og Senegals første præsident fra 1960-80. Senghor blev født i Senegal, som dengang var en fransk koloni. I 1928 flyttede han til Paris for at færdiggøre sin uddannelse, hvor han studerede på École Normale Supérieure sammen med daværende kommende præsident Georges Pompidou¹⁹. Gennem Senghor's uddannelsesforløb i Paris blandt Frankrigs elite, blev han en del af denne og blev på denne måde en oplagt person, Frankrig kunne støtte sig til i forhold til det Frankofone fællesskab og udbredelsen af det franske sprog og de franske værdier. Senghor blev senere medlem af Académie française i 1983.

Da Paraplyorganisationen for de fem franske akademier *Institut de France* indledte sæsonen 1988-89 med en særlig seance om *humanistisk kultur og Frankofonien i verden*, holdt akademimedlemmet Léopold Sedar Senghor en festtale om det franske sprogs overlegenhed og anbefalede franskmændene at værne om det. Grunden til at fransk i de senere år havde været vigende i forhold til engelsk var, at det blev forsømt af sine egne. Som Léopold Sedar Senghor nævnte i sin tale: *Foragten for det franske sprogs mest elementære regler, herunder udtalen -*

---

¹⁹ Fransk præsident fra 1969 til sin død i 1974.

og det gælder endda primært i selve Frankrig - er hovedårsagen til at fransk går tilbage som verdenssprog (Boll-Johansen 1992: 49).

Senghor understreger her, at hvis man ikke holder normen for udtalen, stavemåden og grammatikken, så går det franske sprog tilbage i forhold til sin udbredelse og anerkendelse. Når fransk har været et verdenssprog, er det på grund af Det Franske Akademi, som har holdt det franske sprog i hanken ved fastholdelsen af det normative fransk med målet at bevare det franske sprogs klarhed, som er tanken bag med den Frankofone sammenslutning. Ifølge Senghor er der ikke plads til *laissez-faire* overfor det franske sprog, da dette vil resultere i, at fransk ingen chance har for at blive et verdenssprog, et normativt præg på det franske sprog skal derfor sikres i fremtiden.

d. Frankofoniens betydning

Gabrielle Parker skrev en artikel i 2002 med titlen "*The Fifth Republic and the Francophone project*", hvor hun fortæller om Frankofoniens opblomstring og sprogpolitikken i Frankrig. Her anser Parker oplysningstiden, revolutionen og kolonitiden som tre meget vigtige elementer, der har bidraget stærkt til Frankrigs selvforståelse som en ledende nation. Ifølge Parker er Frankrig en nation, der ønsker at udbrede sine værdier over hele verden. Dette har medført, at Frankrig har opfattet sig selv som værende overlegen i forhold til andre nationer (ibid.: 23).

Efter globaliseringens massive indvirkning på Frankrig, er landet efterhånden blevet tvunget til at anse sig selv som mindre overlegen i forhold til andre nationer. Derfor bruger Frankrig som nævnt tidligere mange kræfter på at forsvare fransk som et internationalt sprog den dag i dag (ibid.: 24).

I professor Parkers artikel fastholder hun, at sprog ikke er en uafhængig enhed. Den sproglige dimension kræver sin egen specifikke udenrigspolitik, som er en nødvendig betingelse for sprogets *rayonnement* og indflydelse. Den er nødvendig for at undgå, at sproget bliver svækket. Det franske sprogs status i internationale organisationer ses derfor som et indeks for sprogets helbred. På basis af dette kan der skrives til handling for at forbedre sprogets udbredelse internationalt (ibid.: 12).

Professor Parker, som især beskæftiger sig med fransk sprogpolitik, skriver således om betydningen af brugen af fransk som internationalt sprog: "*The use of French and the adoption of French ways of thinking are indicative of France's rayonnement, and the nation's self-respect is at stake*" (ibid.: 24). Dette citat viser, hvor vigtig en del udbredelsen af det franske sprog og verdenssyn er for den nationale identitet i Frankrig. Endvidere kan man udlede af citatet, i hvor høj grad det franske sprog er forbundet med den franske prestige. Den franske identitet har brug for, at Frankrig har global indflydelse, og det kan bl.a. opnås ved hjælp af det frankofone samarbejde. Sproget bliver anset som et redskab til at sprede det franske verdenssyn og de franske værdier. Derfor er man også meget opmærksom på at holde øje med, i hvor høj grad sproget bliver brugt i internationale sammenhænge (ibid.).

Kampen for *La Francophonie* handler som nævnt om international indflydelse og prestige og er hovedsagelig en kamp mod engelsk-amerikansk sproglig og kulturel dominans. Frankofonien er samtidig også bærer af et anderledes verdenssyn, hvor man ikke lader økonomi og marked være de dominerende principper i den globale sameksistens, som det er tilfældet i det verdenssyn USA repræsenterer. Man ønsker derimod i Frankrig at prioritere kulturelle problemstillinger. Formålene med Frankofonien er at positionere sig, så man kan udbrede det franske sprog og de franske værdier så meget som muligt (Degn: 14).

I forhold til denne udbredelse af det franske sprog, bidrager Det Franske Akademi blandt andet med at tilskynde brugen af fransk som internationalt kommunikationsmiddel siden 1986 at uddele en pris: *Grand Prix de la francophonie*, som foruden æren indbringer 20.000 skattefrie euro. Prisen går til forfattere, der skriver på fransk, men kommer fra områder udenfor moderlandet (Boll-Johansen 1992: 49).

Hvis man ser på, hvad Frankofonien har medført af politisk magt, kan man udlede, at den har givet det franske diplomati en ny dimension. Det franske sprog spiller en central rolle, når det gælder det franske diplomati og internationale relationer. Derfor kan det ikke undgås, at det bliver opfattet som en vigtig del af den franske diplomatiske aktivitet, når Frankrig promoverer det franske sprog i udlandet (Parker 2002: 24). Igen vil jeg citere en af mine hovedkilder til dette

afsnit om Frankofonien: professor Gabrielle Parker, som udtrykker det så klart:

” The French language is perceived as the symbol of French identity. In consequence, to promote the language is to promote France and French interests; to protect the language is to protect French interests; to protect French interests is to protect the language” (ibid.:11).

6. Diskussion

Det følgende afsnit vil omhandle en diskussion og en vurdering af konstruktivismen, essentialismen og etnosymbolismen på baggrund af analysen i det foregående afsnit. Jeg vil i diskussionen bedømme, hvilken teori der bedst muligt egner sig til at besvare problemformuleringen. Hvilken rolle det franske sprog har haft i forhold til den franske selvforståelse, og hvordan denne selvforståelse er blevet udfordret af globaliseringen og EU. Jeg vil derfor diskutere teoriernes forklaringskraft i forhold til opgavens problemformulering.

Kigger man helt tilbage på de første tegn på det franske sprog og frem til i dag, har sproget udviklet sig meget og skiftet status og formål mange gange undervejs.

Fransk har udbredt sig fra at være elitens sprog, da det går fra at blive talt udelukkende ved hoffet rundt omkring i verden og i elitære kredse, til at blive en hel nations modersmål. Sproget har derfor været igennem en lang rejse og udvikling for at nå til den status eller ikke-status det har i dag.

a. Konstruktivismen

Jeg har brugt konstruktivismen i mit speciale til at forklare, hvordan informationsteknologien har givet tid og rum en ny betydning. Derfor kan det tænkes, at Benedict Andersons trykkefællesskaber i denne sammenhæng bruges i overført betydning og udvides til også at dække elektroniske medier som f.eks. internettet. Disse medier har været et stort led i den omfattende globalisering, ikke mindst i Frankrig men også i resten af verden. Her kan man ud fra Andersons teori forklare, hvordan det franske sprog til dels er blevet udkonkurreret af det engelske sprog via *de nye medier* i form af de elektroniske medier (internettet, de sociale medier...).

Benedict Andersons trykkefællesskaber har været oplagte, når jeg har behandlet den sproglige udvikling og sprogpolitikken. Endvidere er hans syn på forholdet mellem religion og nationalisme særlig interessant i forhold til Frankrig. Anderson adskiller sig fra Gellner, idet han også behandler tiden før Den franske Revolution. Når Anderson beskriver nationen som et 'forestillet fællesskab', indikerer det, at han ikke opfatter nationen som tidsfæstet til moderniseringsprocessen, men snarere som et vedvarende fænomen.

Konstruktivismen er også med til at forklare udbredelsen af det franske sprog i den 3. republik gennem Gellners teori, som fokuserer meget mere på modernitet frem for nationalitet.

Hobsbawms teori om at nationalismen er skabt af eliten, som har vækket en fællesskabsfølelse og en nationalfølelse, og dermed vækket identiteten og selvforståelsen frem i et folk, har været meget relevant i forhold til at forklare, hvordan den franske elite har udbredt det franske sprog oppefra og ned, hvor sproget dermed er blevet en stor del af den franske selvforståelse.

b. Essentialismen

Hastings' faseinddeling (se afsnit 2.2 a) passer fremragende til at forklare Frankrigs udvikling i forhold til sproget og selvopfattelsen. Perioden mellem det 5. og det 14. århundrede er karakteriseret ved mundtlige etniciteter og flydende grænser, og ikke mindst oversættelsen af Bibelen allerede i det 13. århundrede. Mellem det 15. århundrede og Den franske Revolution udvikles et religiøst og juridisk sprog, som alle er i kontakt med.

I forhold til denne opgave er styrken ved Hastings teori, at han især behandler tiden før 1789, samt at hans fokus er på sprog og religion. Her er Hastings med til at forklare vigtigheden af et fælles skriftsprog for en nation, derved at når en etnicitet får sit eget skriftsprog, så er en ny nation født. Hastings' interesse for skriftsprogets betydning er især meget relevant for denne opgave. Hans skematiske behandling af sprogets udvikling fra dialekt til standardsprog er meget velegnet til at forklare Frankrigs sproglige udvikling. Hastings' svaghed er dog, at hans fokus er på nationernes kontinuitet fra middelalderen til nutiden, der sammen med hans fokus på kristendommen udelukkende gør teorien brugbar i europæisk sammenhæng (Smith 2003:142). Derudover beskæftiger han sig kun med nationalismens kilder (Smith 2003:137) og udelader at tage højde for samfundsudviklingen.

c. Etnosymbolismen

Etnosymbolismen har bidraget til opgaven ved snarere at lægge vægt på langtidsanalyser af kulturelle og sociale mønstre end på nationernes kontinuitet. Desuden forklarer etnosymbolismen også vigtigheden af den kollektive erindring ved at lægge vægt på myter og traditioner, som har en stor betydning i forhold til det franske folks selvforståelse.

Det franske sprog er som nævnt en stor del af det franske folks selvforståelse. Sproget har været igennem en stor forandring og har haft mange titler og bestemte formål gennem historien. Etnosymbolismen forklarer frem for alt, hvad det er der sker med sproget op igennem de forskellige stadier af historien.

Et af stadierne er for eksempel oplysningstiden, hvor de franske oplysningsfilosoffer medvirkede til, at det franske sprog blev opfattet som et sprog, der formidlede nye idéer. Det blev også opfattet som det sprog, der var det mest abstrakte og universelle sprog af dem alle, hvorfor det også kaldtes for *La langue universelle*.

Et andet stadie er Den Franske Revolutionen, hvor fransk kaldtes for 'la langue de la liberté' - da man opfattede sproget som bærer af revolutionens ånd. Sproget kædes direkte sammen med revolutionens budskab om frihed, lighed og broderskab. På dette tidspunkt i Frankrig omtalte man det franske sprog som en person – en levende organisme, som man skyldte både fremskridt, retfærdighed, frihed og civilisation.

Igennem disse stadier af historien er etnosymbolismen med til at forklare, hvad det er der sker, hver gang det franske sprog ændrer *titel* eller *formål*. Smith forklarer (afsnit 2.3) hvordan det franske sprog konstant nyfortolkes gennem historien med udgangspunkt i gamle myter og symboler. I dag er der allerede sket flere tydelige nyfortolkninger af det franske sprog, som er sket i kraft af historiske begivenheder.

Som nævnt tidligere i opgaven blev det franske sprog opfattet som det sprog, der var det mest abstrakte og klare sprog til at formidle ny viden og nye idéer, inden for blandt andet filosofien og naturvidenskaben. I dag har franskmændene indset at denne opfattelse ikke holder længere

– selvforståelsen af sproget skal revurderes. Franskmændene vælger derfor at nyfortolke sproget endnu engang for at fastholde at det franske sprog stadig har et formål, og måske også for at bevare en vis stolthed over for sproget.

Ifølge Jospin og Boutros Boutros-Ghali (afsnit 5.2 a) har det franske sprog ændret sit formål på grund af den stigende globalisering og især på grund af det engelske sprog eller rettere det amerikanske sprogs voksende dominans. Her bliver det franske sprogs hensigt fortolket som et *modmagt-sprog* mod den stigende dominans af det engelske. På samme tid lægges der vægt på at bevare fransk i respekten for kulturel og sproglig mangfoldighed.

En anden person, som også fortolker det franske sprog som et led i den sproglige mangfoldighed, er Cordery (afsnit 5.1 c), der som nævnt mener at for at forsvare det franske sprog skal man favne sproglig mangfoldighed og flersprogethed. Disse to fortolkninger understøttes af Smiths teori inden for etnosymbolismen, som forklarer hvordan sproget bliver nyfortolket over *la longue durée*.

I forbindelse med disse to nye fortolkninger af det franske sprog kan man stille spørgsmålstegn ved, hvilken af disse fortolkninger der vil hjælpe Frankofoniens udbredelse af det franske sprog, de franske værdier og det franske verdenssyn. For det handler om international indflydelse, prestige og ikke mindst om at være et alternativ til den engelske/amerikanske dominans, hvilket står i diametral modsætning til Frankofoniens fokus på sproglig og kulturel mangfoldighed. For er der i Frankofonien ikke i virkeligheden tale om et fransk ønske om *fransk* sproglig og kulturel dominans, nemlig fransk som *modmagt-sprog*? Det er måske at gå for vidt, at kalde Frankofonien for et skalkeskjul for at fremme franske interesser. Men på den anden side ville det være naivt ikke at inddrage det som en del af årsagen til det ihærdige franske engagement i det frankofone projekt (Johansen 2009:51).

Smiths teori, som omhandler den nationale identitet, der bliver nyfortolket generation efter generation, forklarer den måde hvorpå franskmændene *relancerer* eller ifølge Smith nyfortolker

deres sprog for hver gang, der er sket en skelsættende begivenhed i historien, som er med til at ændre det franske sprogs status.

Med afsæt i opgavens udgangspunkt om den franske selvforståelses påvirkning af sprogets udvikling, kan det fastslås, at etnosymbolismen er den teori, der bedst muligt kan forklare den måde det franske sprogs rolle skifter gennem historiske perioder og påvirker den franske selvforståelse. På denne måde viser fransk kultur, sprog og identitet sin modstandsdygtighed og evne til at tilpasse sig nutidens omstændigheder ved at nyfortolke sig selv.

7. Konklusion

I løbet af opgaven er det blevet tydeligt, hvor vigtigt det franske sprog er for den franske selvforståelse. Dette har stået særlig klart i gennemgangen af teorierne, der bekræfter vigtigheden af sproget i forhold til Frankrigs kultur, identitet og selvforståelse. I Frankrig er der tradition for, at se det franske sprog som værende et særligt klart og universelt sprog, der kan udtrykke abstrakte begreber. Derudover opfattes sproget som overlegent i forhold til andre sprog. I analysen af Frankofonien fremgår det ganske tydeligt, i hvor høj grad den franske selvforståelse er afhængig af det franske sprogs status i verden. At Frankrig er en stærk og gammel nation kommer også implicit til syne i sproget, da man meget tidligt anerkender sprogets betydning for statsdannelsen og derfor fører en bevidst sprogpolitik, som resulterer i adskillige sproglove.

Frankrig og det franske sprog har haft international anerkendelse i flere århundreder. Det franske sprogs anerkendelse og prestige har dog været markant dalende i perioden efter den omfattende globalisering har gjort sin indtræden, hvor det engelske sprog for alvor har haft medvind. Landets udfordring ligger nu i at bevare dets nuværende position på verdensscenen, og drømmen er at udbrede det franske sprog og dermed det franske verdenssyn ud til resten af verden.

Det skal dog understreges, at der aldrig har været tale om, at fransk skulle være et truet sprog, i forhold til at det ville uddø. I Frankrig har man døjet med dialekterne, men dem udryddede man næsten totalt, da den franske stat som nævnt går meget op i at værne om det franske

sprog. Der er til gengæld en del fokus på sprogets tilstand ude i verden – som verdenssprog. Her kan man med rette tale om, at det franske sprog er truet, især af det engelske sprogs dominans. Velvidende at den nationale franske identitet i høj grad er forbundet med international prestige, kan man forestille sig, at det giver et dybt sår i den franske identitet, når det franske sprogs popularitet er dalende i globaliseringens tidsalder. Denne udbredelse af det franske sprog er især vigtig, da sproget i Frankrig ikke blot bliver opfattet som et enkelt kommunikationsredskab, men derimod som et middel til at sprede det franske verdenssyn, de franske værdier og den franske civilisation til resten af verden.

Den franske selvforståelse bliver derfor i den grad udfordret af globaliseringen og EU. Der sker en øget dominans af det engelske sprog i international sammenhæng, som påvirker Frankrig gennem den øgede verdensomspændende globalisering. Bøger med den nyeste viden inden for naturvidenskab og filosofi blev engang udelukkende trykt på fransk. I dag er næsten alle informationskilder med den nyeste viden inden for forskellige fag oftest på engelsk. Problemet med denne tendens er, at franskmændene altid har set det franske sprog værende det mest abstrakte og klare sprog at forklare og formidle nye ideer til omverdenen på. Franskmændene har desværre måtte indse at deres tese ikke længere holder. Det er netop her Smith kommer ind i billedet. Franskmændene har gennem historien haft en bemærkelsesværdig egenskab til at tilpasse sig og nyfortolke deres sprog i forskellige historiske sammenhænge, det bliver de ved med helt op til i dag. Det franske sprog er i dag blevet symbol på mangfoldighed og flersprogethed, da man har indset, at dette er en af de eneste måder fransk kan få en chance internationalt igen. Selv om Frankrig de sidste 50 år har oplevet international svækkelse, så bidrager Frankofonien til en styrkelse af den franske identitet.

Dette tyder på, at den franske nationale identitet har evnen til at tilpasse sig nye omstændigheder. Nyfortolkningen af den nationale identitet lader til at være løsningen på, hvordan man bevare sine nationale karakteristika i globaliseringens tidsalder.

Derved er ovennævnte med til at verificere den nedenstående hypotese:

Frankrig vil kæmpe for at bevare det franske sprogs status quo på verdensplan, derudover vil Frankrig forsøge at bevare sproget, så det fortsætter med at være bindeledet og sammenhængskraften i Frankrig.

8. Litteraturliste

8.1 Bøger

ANDERSON, Benedict (2001) *Forestillede fællesskaber – Refleksioner over nationalismens oprindelse og udbredelse*, Roskilde Universitetsforlag

BAKMAN, Bente (1996) *Frankrig og sproget*, Aalborg university press

BOLL-JONHANSEN, Hans (1992) *DE FRANSKE, Fransk identitet, myte og virkelighed*, Gyldendal

COÛTEAUX, Paul-Marie (2006) *Être et parler français*, Perrin

DEGN, Inge (2003) *Frankofoni: sprog historie litteratur kultur*, Aalborg university press

ÉTIEMBLE, René (1964) *Parlez-vous franglais?*, Gallimard

FUGLSANG, Lars , BITSCH, Poul & RASBORG, Klaus (2014) *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne, på tværs af fagkulturer og paradigmer - 3 udgave*, Samfunds litteratur

GELLNER, Ernest (1983) *Nations and nationalism*, Blackwell

GELLNER, Ernest (1964) *Thought and change*, Weidenfeld and Nicolson

GELLNER, Ernest (1998) *The state of the nation*, Cambridge

GREENFELD, Liah (1992) *Three Identities of France*, Harvard University Press

HASTINGS, Adrian (1997) *The Construction of nationhood*, Cambridge

HAZAREESINGH, Sudhir (2015) *How the French Think: An affectionate Portrait of an Intellectual People*, Basic Books

HERSLUND, Michael (2015) *Europæiske fællesskaber - identiteter, fortællinger og konflikter i Europa*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag

HOBSBAWM, Eric, J (1990) *Nations and Nationalisms since 1780*, Cambridge university press

HOBSBAWM, Eric, J and RANGER, Terence (1983) *The invention of tradition*, Cambridge university press

RICKARD, Peter (1992) *The French Language in the Seventeenth Century: Contemporary Opinion in France*, Cambridge

SETON-WATSON (1977) *Nations and states*, Methuen

SMITH, Anthony D. (1998). *Nationalism and Modernism*, Routledge

SMITH, Anthony D. (2001). *Nationalism*. København, Hans Reitzels forlag

SMITH, Anthony D. (1998). *Nationalism and modernism*, Routledge

8.2 Videnskabelige artikler

GORDON, Philip H. and MUNIER, Sophie (2001) *Globalization and French cultural identity*, Princeton. (besøgt 6/4-2016)

https://scholar.princeton.edu/sites/default/files/Gordon%20Meunier%202001_0.pdf

JUDGE, Anne (2000) *France: 'One state, one nation, one language'?*

PARKER, Gabrielle (2002) artikel: *The Fifth Republic and the Francophone project*. Salhi, Kamal (red.) *French in and out of France*. Bern: Peter Lang AG, European Academic Publishers.

TOFTEGAARD, Anders (2004) *Nationens liv før fødslen i Frankrig*

8.3 Artikler

AAGAARD, Martin (2015) *Fransk*, Politikken

CHRISAFIS, Angélique (2013) *Magnifique! Académie française elects first British-born member*, The Guardian, (besøgt 11/3-2016)

<https://www.theguardian.com/world/2013/feb/22/academie-francaise-elect-first-british-member>

DAVIDSEN-NIELSEN, Nielsen (28/02-2014) *Vi må ikke glemme det franske sprog*, Kristelig dagblad: (besøgt 20/3-2016) <http://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/vi-m%C3%A5-ikke-glemme-det-franske-sprog>

EURACTIV (23. april 2013) *French EU elite abandons 'defensive' stance on language*, EurActiv, (besøgt 29/4-2016) <http://www.euractiv.com/section/languages-culture/news/french-eu-elite-abandons-defensive-stance-on-language/>

FRANCE DIPLOMATIE (2016) *Le Français, 5ème langue mondiale*, (besøgt 15/3-2016) <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/francophonie-et-langue-francaise/la-francophonie/infographie-le-francais-5e-langue-mondiale/>

GENTLEMAN, Amelia (12 juli 2004) *French-language fightback as English colonises EU*, The Guardian, (besøgt 15/5-2016) <https://www.theguardian.com/world/2004/jul/12/eu.france>

HARDING, Gareth (7. April 2015) *EU: 28 countries, one common language*, Euro Observer, (besøgt 6/6-2016) <https://euobserver.com/opinion/128249>

LAURITZEN, Thomas og SEDIDELIN, Michael (30/04-2014) *Opgør om sprog på vej i EU*, Politiken, (besøgt 15/4-2016) <http://politiken.dk/udland/ECE85085/opgoer-om-sprog-paa-vej-i-eu/>

PEDERSEN, Birthe (7/7-2013) *Frankrig nægter at favne globaliseringen*, Kristelig dagblad, (besøgt 18/2-2016) <http://www.kristeligt-dagblad.dk/udland/frankrig-n%C3%A6gter-favne-globaliseringen>

8.5 Hjemmesider

Den store danske:

[http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Fransk_litteratur/Frankrig_\(Litteratu\)](http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Fransk_litteratur/Frankrig_(Litteratu))
(besøgt 12/4-2016)

http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Statsbegrebet_og_suver%C3%A6nitet/nationalisme

8.6 Specialer/PHD/BA

ANDERSEN, Christina Kirsten (2009) BA: *Sprogpolitik og national identitet i Frankrig og i Belgien*, CBS

FICH, Christian (2009) PHD: *Two nations divided by common values, French national habitus and the rejection of American power*, CBS

HOSTRUP-MØLLER, Kirsten (2009) Speciale: *På sporet af en fælles Europæisk identitet*.

HANSEN, Durita (2009) Speciale: *Folkekirken og nationen*.

JOHANSEN, Birita (2009) Speciale: *Sprog, national identitet og globalisering*.

ODEGAARD CHRISTENSEN, Klavs (2004) PHD: *Sprogpolitik og identitetsdannelse i flersprogede forbundsstater*, CBS

8.8 Taler

JOSPIN, Lionel (tidl. premierminister i Frankrig) (21/07-2000) til den tiende verdenskongres for "la Fédération internationale des professeurs de français", afholdt i Palais des Congrès i Paris, (besøgt 5/3-2016) <http://discours.vie-publique.fr/notices/003001925.html>

